

Overdrachtsdocument

22 maart 2018

Inhoudsopgave

Inleiding van de programmamanager, leeswijzer	3
Mantelovereenkomst Samenwerking in de afvalwaterketen met de bijbehorende Intentieverklaring	6
Brief participatie drinkwaterbedrijven in het BOWA	23
Besluit verbeteren samenwerking	26
Organisatie BOWA d.d. december 2017	29
Samenvatting startdocumenten van de themagroepen	31
Overdrachtsdocument themagroep Klimaatadaptatie	33
Overdrachtsdocument themagroep Organisatie en Kwetsbaarheid	35
Overdrachtsdocument themagroep Assetmanagement	39
Overdrachtsdocument themagroep Duurzaamheid	42
Notulen BOWA d.d. 15 juni 2017	44
Notulen BOWA d.d. 29 november 2017	48
Notulen BOWA d.d. 7 maart 2018	54
Nieuwsbrief BOWA nr. 1	59
Nieuwsbrief BOWA nr. 2	65
Nieuwsbrief BOWA nr. 3	70
Kennismaking met de drinkwatervoorziening	75
Informatieblad zorgplicht Drinkwater	78

Inleiding van de programmamanager, leeswijzer

Beste wethouder,

Gefeliciteerd, want u hebt 'water' in uw portefeuille!

Daarom krijgt u dit zogenaamde 'overdrachtsdocument'. Hiermee brengen we u op de hoogte van het gedeelte uit uw waterdossier betreffende het BOWA. Deze inleiding is een leeswijzer voor de stukken in dit document. De aanduidingen van de stukken zijn onderstreept.

Het BOWA? Wat is dat nu weer?

Het BOWA staat voor Bestuurlijk Overleg Water AGV gebied. U bent hier lid van, samen met 18 andere samenwerkingspartners in de regio van het waterschap Amstel, Gooi en Vecht.

U kunt het BOWA beschouwen als een governance-overleg, waarin de samenwerkingspartners afspraken maken over samenwerking in de (afval)waterketen. Zij brengen elkaar op de hoogte van relevante actualiteiten en voeren samen projecten uit.

Waarom bestaat het BOWA?

In mei 2011 hebben het Rijk, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Unie van Waterschappen (UvW) en de Vereniging van waterbedrijven in Nederland (Vewin) het [Bestuursakkoord Water](#) ondertekend. Doel van dit Bestuursakkoord (BAW 2011) is te blijven zorgen voor veiligheid tegen overstromingen, een goede kwaliteit water en voldoende zoet water.

In het BAW 2011 is vastgelegd dat gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven gezamenlijk in de waterketen drie doelen te realiseren hebben:

1. Verbeteren van een jaarlijkse structurele doelmatigheid van € 450 miljoen in 2020 en opzichte van de prognose in 2010;
2. Verminderen van de (personele) kwetsbaarheid van het rioolbeheer;
3. Vergroten van de klantgerichtheid door het optimaliseren van de kwaliteit van assets en hun functioneren.

Realisatie van deze drie doelen moet deels gevonden worden in de eigen organisaties en deels in (regionale) samenwerking tussen organisaties. Daarvoor komen partners in de regio AGV bijeen in het BOWA. De te ondernemen acties moeten in 2020 volgens de Visitatiecommissie binnen het gebied van AGV tot circa 8% minder meerkosten leiden (t.o.v. 2010). Deze reductie van kosten is te verwachten uit het slimmer omgaan met assets en de toekomstige investeringen bij het renoveren, vervangen en aanpassen van assets.

Wie zijn de samenwerkingspartners en hoe is het BOWA geformaliseerd?

Wethouders met 'water' in de portefeuille van de in de regio AGV liggende gemeenten en een Dagelijks bestuurslid van het waterschap Amstel Gooi en Vecht hebben op 14 februari 2013 de handtekening gezet onder de [Mantelovereenkomst 'Samenwerking tussen gemeenten en het waterschap in het AGV-werkgebied'](#). Deze hoort bij de in 2011 opgestelde [Intentieverklaring](#).

PWN, Vitens en Waternet, de drie organisaties die de drinkwatervoorziening in het AGV gebied verzorgen, zijn formeel ook per 2017 aangesloten. Hiervoor is de Mantelovereenkomst aangevuld met een [ondertekende brief 'Participatie drinkwaterbedrijven in het BOWA'](#), die in het BOWA van 29 november 2017 is goedgekeurd. Hoe de drinkwatervoorziening in het BOWA is georganiseerd, vindt u terug in de ['Kennismaking met de drinkwatervoorziening'](#). De relatie tussen overheden en drinkwaterbedrijven zijn wettelijk vastgelegd in de drinkwaterwet en kunt u lezen in het [informatieblad over de zorgplicht drinkwater](#).

De overeenkomsten geven de mate van betrokkenheid aan om meer met elkaar samen te werken met behoud van ieders eigen verantwoordelijkheid.

Hoe is de organisatie van het BOWA?

Het [organisatieschema](#) laat u zien hoe het BOWA georganiseerd is.

Op hoofdlijnen doen de deelnemers gezamenlijk projecten en delen zij effectief kennis binnen het gemeentelijk platform Isariz (Intergemeentelijke Samenwerking Rioleringszorg). Dit platform heeft bijvoorbeeld ook dit gezamenlijk overdrachtsdocument georganiseerd.

Zowel ambtelijk, bestuurlijk als in projecten is altijd een vertegenwoordiger van de gezamenlijke drinkwaterbedrijven aanwezig.

Hoe monitoren we de voortgang?

Ieder voorjaar vindt een (landelijke) inventarisatie plaats van de voortgang en het resultaat van het uitwerkingsproces van het BAW 2011, onderdeel (afval)waterketen. De inventarisatie is gericht op uitwerken van een bouwsteen voor de rapportage De Staat van Ons Water (voorheen Water in Beeld) die in mei a.s. door de minister van I&M aan de Tweede Kamer wordt aangeboden.

Het regionaal monitoren bleek een complexe aangelegenheid. Daarom hebben de koepels binnen '[Samenwerken aan Water](#)' een monitoringsinstrument ontwikkeld. In 2016 en 2017 hebben de BOWA-gemeenten en AGV deze 'landelijke monitor BAW' ingevuld. In 2017 hebben ook Waternet drinkwater en PWN deze monitor ingevuld. De resultaten vindt u in de [nieuwsbrief nr.2](#).

Wat zijn de actuele onderwerpen in het BOWA?

In de afgelopen jaren is een brede basis gelegd voor de regionale samenwerking op onderwerpen in de (afval)waterketen die in de regio van belang zijn. In 2017 is het BOWA verbreed met in de regio van belang zijnde samenhangende onderwerpen.

In 2017 is in het BOWA besloten om focus aan te brengen op 4 thema's. Hierin zijn relevante onderwerpen zijn ondergebracht, die aansluiten op de actuele ontwikkelingen en uitdagingen in de (afval)waterketen:

- assetmanagement;
- (personele) kwetsbaarheid / organisatie;
- klimaatadaptatie;
- duurzaamheid.

Elke themagroep bestaat uit een bestuurlijk koppel (trekkers) met bijbehorende ambtelijke inzet (zie [organisatieschema](#) voor de verdeling over de partners). Deze vorm borgt de koppeling tussen BOWA en Isariz. De nieuwe werkwijze heeft in 2017 de samenwerking in de AGV-regio een positieve impuls gegeven en deze versterkt.

Iedere themagroep heeft een plan van aanpak met mogelijke onderwerpen als handvat. De actuele ontwikkelingen staan in de [4 overdrachtsdocumenten per themagroep](#).

En wat komt er dan aan de orde in een BOWA vergadering?

Tweemaal per jaar komt u met de bestuurders (en/of directeurs) in de BOWA-vergadering bij elkaar; naar behoefte is een extra BOWA mogelijk. Om u een idee te geven van de besproken onderwerpen in de BOWA-vergaderingen in 2017 en de extra BOWA-vergadering op 7 maart 2018 zijn [de notulen d.d. 15 juni en 29 november 2017 en 7 maart 2018](#) bijgevoegd.

Hoe verloopt de communicatie?

In 2017 zijn wij gestart met het op een illustratieve en luchtige manier vermelden van actuele zaken in een [nieuwsbrief](#) aan bestuurders, raadsleden, ambtelijke staf en overige geïnteresseerden. In dit document vindt u de drie eerste nummers.

In de gezamenlijke e-mailgroep Isariz googlegroups kunnen de ambtenaren onderling snel kennis uitwisselen, informatie delen en elkaar op de hoogte houden van actualiteiten (landelijk, regionaal of lokaal).

Het BOWA kent de volgende vergaderstructuur met bijbehorende indicatieve frequenties. Deze kan aangepast worden naar behoefte:

- Leidend Team, 7 deelnemers, vertegenwoordigingsstructuur, ca. 8 keer per jaar;
- Leidend Team aangevuld met Bestuurlijk trio (wethouder (voorzitter BOWA), DB-lid waterschap AGV en drinkwaterdirecteur), ca. 4 keer per jaar;
- Managersoverleg, 15 deelnemers, ca. 2 keer per jaar;
- BOWA bestuurdersoverleg, 15 deelnemers, 2 keer per jaar;
- Isariz, 16 deelnemers, ca. 4 keer er jaar;
- Themagroepen, wisselende samenstelling en wisselende vergaderfrequentie.

Tenslotte....

Rest mij u veel leesplezier met deze stukken toe te wensen. Waarbij ik hoop dat uw nieuwsgierigheid is gewekt en dat u uitkijkt naar onze ontmoeting tijdens het BOWA in juli 2018 (zie de kalender in [nieuwsbrief 3](#))! Wij heten u van harte welkom.

Met vriendelijke groeten,
Saskia Holthuijsen, programmamanager BOWA

Mantelovereenkomst Samenwerking in de afvalwaterketen met de bijbehorende Intentieverklaring

Mantelovereenkomst

Samenwerking in de Afvalwaterketen

Tussen gemeenten en het waterschap

In het werkgebied van het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht

14 Februari 2013

De partijen:

De Colleges van Burgemeester en Wethouders van de deelnemende gemeenten in de regio Amstel, Gooi en Vecht (hierna de gemeenten);

Het Dagelijks bestuur van het Hoogheemraadschap Amstel Gooi en Vecht (hierna : AGV);

gezamenlijk, respectievelijk afzonderlijk ook wel te noemen 'partijen', respectievelijk 'partij';

Overwogen dat

- Als gevolg van het landelijk opgestelde Bestuursakkoord Water op regionaal niveau afspraken gemaakt dienen te worden ten behoeve van een doelmatiger waterbeheer;
- in dit kader voor deze regio een Bestuurlijk overleg Water van de gemeenten in het AGV-gebied (hierna: het BOWA) is opgericht, waarin de deelnemende gemeenten en AGV bestuurlijk vertegenwoordigd zijn;
- in het BOWA van 12 december 2011 de Intentieverklaring Bestuurlijk Overleg Water AGV-gebied (hierna: intentieverklaring), is ondertekend waarin partijen verschillende afspraken en uitgangspunten hebben vastgelegd en waarin de intentie is uitgesproken om eind 2012 met betrokken partijen een samenwerkingsovereenkomst te sluiten;
- partijen aansluitend op de in de intentieverklaring vastgelegde afspraken, ten behoeve van de verdere onderlinge samenwerking, nadere afspraken wensen overeen te komen;
- partijen in het BOWA van 5 april 2012 de uitgangspunten hebben vastgesteld;
- partijen deze afspraken schriftelijk willen vastleggen in een overeenkomst;

Kiezen voor

Een praktische overlegstructuur zoveel mogelijk aansluitend op de bestaande overlegstructuur en aanvullend op de structuur die al in de intentieverklaring is vastgelegd:

- Een leidend team van 3 managers uit de deelnemende gemeenten, een manager vanuit AGV, de voorzitter van ISARIZ en de ambtelijk secretaris;
- ISARIZ, een inhoudelijk ambtelijke vertegenwoordiging van de deelnemende gemeenten.

Stellen zich ten doel:

- Van februari 2013 tot december 2020 de meerwaarde van de samenwerking in de waterketen voor afvalwater, hemelwater en grondwater nader te onderzoeken, door het opstellen van businesscases, inclusief kosten-baten analyse, van onderwerpen zoals vermeld in de toelichting;
- De benodigde kerncijfers te verzamelen voor haalbaarheidsonderzoeken naar (modulaire) samenwerking bij overige rioleringstaken;
- In 2020 inhoud te hebben gegeven aan de landelijke doelstellingen, waarvan minder meer kosten in de regio een onderdeel vormt. (Er is sprake van 8% reductie in 2020 ten opzichte van het basisjaar 2010).

Zij gaan dit doen door:

- De huidige organisatie voort te zetten tot 2020;
- De nog te benoemen businesscases uit te werken waarbij de genoemde onderwerpen een start zijn;
- De nog te benoemen onderwerpen op te nemen in een jaarplan. Met name zal ook gekeken worden naar de investeringen en kapitaalslasten die samenhangen met de rioolstelsels, de eindgemalen, persleidingen en de rioolwaterzuiveringsinstallaties;
- De uitkomsten van de business cases te rapporteren aan het BOWA;
- Per onderwerp waarop partijen willen samenwerken, met betrokken partijen een deelovereenkomst te sluiten (indien nodig);
- Tussen februari 2013 en december 2020 jaarlijks de kosten en baten (extracomptabel) inzichtelijk te maken om te kunnen rapporteren aan de landelijke organisatie van het VNG en de UvW;
- Jaarlijks door het leidend team een rapportage op te laten stellen, waarin is opgenomen, een evaluatie van het voorgaande jaar, de activiteiten voor het komende jaar en de vervolgstappen in de ontwikkeling van de structurele samenwerking. Deze rapportage wordt voorgelegd aan het BOWA

Spreken af:

- Op basis van deze mantelovereenkomst in voorkomende gevallen, per businesscase (activiteit, studie of project), de benodigde middelen ter beschikking te stellen en zorg te dragen voor voldoende en tijdige inbreng van relevante informatie en menskracht ten behoeve van de businesscases of projectteams;
- De eventuele kosten voor ondersteuning die samenhangt met een businesscase, uit de rioolheffing c.q. zuiveringsheffing beschikbaar te stellen. Dit conform het mandaat zoals dat per organisatie is geregeld;
- De lijst met kansrijke onderwerpen voor de samenwerking periodiek te evalueren en te rapporteren;
- Dat AGV in samenwerking met de gemeenten, de communicatie verzorgt rond de ontwikkelingen in de samenwerking;
- Dat AGV "om niet" een bijdrage levert ten behoeve van het secretariaat, de website, de correspondentie, het archief, de administratie van de financiën alsmede een medewerker als procesbegeleider;
- Het BOWA minimaal 1 keer per jaar plaatsvindt.

Tenslotte:

De Intentieverklaring maakt integraal onderdeel uit van deze mantelovereenkomst. Voor zover genoemde documenten met elkaar in tegenspraak zijn, geldt de volgende rangorde:

- a. deze Overeenkomst;
- b. de Intentieverklaring.

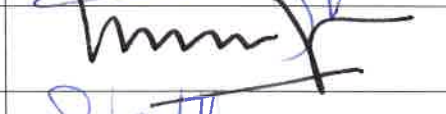
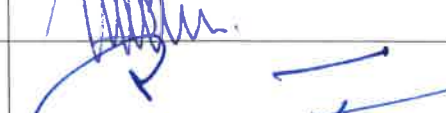
De partijen

Gemeente Aalsmeer
Gemeente Amstelveen
Gemeente Amsterdam
Gemeente Blaricum
Gemeente Bussum
Gemeente De Ronde Venen
Gemeente De Stichtse Vecht
Gemeente Diemen
Gemeente Eemnes
Gemeente Hilversum
Gemeente Huizen
Gemeente Laren
Gemeente Muiden
Gemeente Naarden
Gemeente Ouder-Amstel
Gemeente Uithoorn
Gemeente Weesp
Gemeente Wijdmeren
Hoogheemraadschap Amstel Gooi en Vecht

Noot: Zie voor de ondertekening pagina 4

Eemnes, 14 februari 2013

De ondertekening

Partijen:	Vertegenwoordigd door:	Handtekening:
Gemeente Aalsmeer	H.O. Rolleman	
Gemeente Amstelveen	J. Leuie	
Gemeente Amsterdam	P. Weesendorp	
Gemeente Blaricum	J. de Vries	
Gemeente Bussum	G.N. Pamihoen	
Gemeente Diemen	R.D. Grootaert	
Gemeente Eemnes 'Alleen voor het afvalwaterdeel naar de RWZI Blaricum'	E.M. van Lijken	
Gemeente Hilversum	L.E. de Boer	
Gemeente Huizen	P. van Herten	
Gemeente Laren	E.J. de Jong	
Gemeente Muiden	R. Meekhof	
Gemeente Naarden	W.E. de Vries-Kimpes	
Gemeente Ouder-Amstel	S. Veltrop	
Gemeente De Ronde Venen	C.F. Schouten	
Gemeente Uithoorn	D.J. Zijlstra	
Gemeente Stichtse Vecht	P. de Groot	
Gemeente Weesp	J.J. van der Horst	
Gemeente Wijdereen	J. de Vries	
Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht	Ph. Ruyman	

Eemnes, 14 februari 2013

Intentieverklaring Bestuurlijk Overleg Water AGV-gebied (BOWA)

Ondergetekenden

de colleges van burgemeester en wethouders van de aan het slot van deze intentieverklaring vermelde gemeenten in het beheersgebied van het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht, die blijkens ondertekening deelnemen aan de onderhavige verklaring (hierna: 'de gemeenten').

en

het dagelijks bestuur van het Hoogheemraadschap Amstel Gooi en Vecht (hierna: 'het waterschap').

Signaleren/overwegen dat:

De koepel van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en Unie van Waterschappen (UVW) in juni 2010 bestuurlijk een samenwerkingsovereenkomst hebben gesloten. Als vervolg daarop is het Bestuursakkoord Water opgesteld en ondertekend door Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven op 23 mei 2011 in Rotterdam. In het akkoord staan concrete afspraken over een doelmatiger waterbeheer, waarbij randvoorwaarden zijn aangegeven om doelmatigheidswinst te kunnen realiseren volgens de volgende drie lijnen:

- wegnemen van belemmeringen in de wetgeving voor gemeenten;
- afstemmen van de investeringsbeslissingen op het niveau van zuiveringskringen;
- meer samenwerking in het operationele beheer.

Daarbij voor de implementatie de volgende prestatieafspraken geformuleerd zijn:

- benoeming van bestuurlijke trekkers vanuit de deelnemende gemeenten en het waterschap voor eind 2010;
- bindende afspraken over de wijze van samenwerking voor eind 2011;
- effectieve en doelmatige samenwerking in meer dan 75% van de zuiveringskringen voor eind 2012;

Het rijksbeleid zoals vastgelegd in het Bestuursakkoord Water (juli 2011) gericht is op het vergroten van de doelmatigheid en transparantie in de waterketen.

De onderlinge samenwerking van gemeenten of samenwerking van de gemeenten met het waterschap door een intensivering van de bundeling van kennis en capaciteit tot doel heeft:

- vergroting van de kwaliteit;
- kostenbesparing;
- verminderen kwetsbaarheid.

Uit de rapportage Benchmark Rioleringszorg uitgevoerd door RIONED is gebleken, dat er kansen zijn om door middel van samenwerking tussen de partijen tot verbeteringen te komen in zowel de kwaliteit als de efficiency van de rioleringszorg.

Het Bestuursakkoord Water en het plan van aanpak van de VNG en UvW niet voorzien in overdracht van taken en dat ieder de regie en verantwoordelijkheid houdt van de bestaande taakverdeling in de waterketen en dat ieder de volledige flexibiliteit en keuzemogelijkheid heeft om te participeren in de uit te werken business cases.

In het Bestuurlijk Overleg Water van de gemeenten in het AGV-gebied (hierna: BOWA) van 4 april 2011 een plan van aanpak in de (afval-)waterketen in het AGV-gebied is vastgesteld, dat als bijlage 2 bij deze intentieverklaring is gevoegd.

In dat overleg een keuze is gemaakt voor een regio-indeling op basis van variant 2 (bijlage 3).

In het ambtelijk overleg van ISARIZ (Intergemeentelijke Samenwerking Rioleringszorg) van 27 juni 2011 een lijst met kansrijke onderwerpen voor de samenwerking is geïnventariseerd (zie bijlage 1).

Stellen zich ten doel:

In 2012 de meerwaarde door samenwerking in de waterketen voor afvalwater, hemelwater en grondwater nader te onderzoeken, door het opstellen van enkele business cases, inclusief kosten baten analyse, van onderwerpen zoals in de lijst van Isariz benoemd.

De benodigde kerncijfers te verzamelen t.b.v. haalbaarheidsonderzoek naar (modulaire) samenwerking op andere rioleringstaken dan in de hiervoor bedoelde business cases.

In 2020 inhoud te hebben gegeven aan de landelijke doelstellingen, waarvan minder meerkosten in de regio een onderdeel vormt.

Spreeken de intentie uit:

De samenwerking in de waterketen bestuurlijk te borgen, verder te intensiveren, te verbreden en te structureren.

Op een pragmatische en constructieve wijze samen te werken op basis van wederzijds vertrouwen in elkaars expertise en intenties.

Bij actualisatie van beleid de samenwerking in de waterketen te verankeren en waar mogelijk en gewenst harmonisatie van beleid na te streven.

Zorg te dragen voor het informeren van de eigen organisatie ten behoeve van draagvlak.

De wenselijkheid en vorm van gezamenlijke communicatie rond de ontwikkeling van de samenwerking te onderzoeken en uit te werken.

Eind 2012 het proces en de resultaten te evalueren en de vervolgstappen vast te leggen in een overeenkomst om de structurele samenwerking vast te leggen.

Zij gaan dit in 2012 doen door:

Op basis van het Plan van Aanpak voor 2012 (BOWA 4 april 2011) zorg te dragen voor voldoende en tijdige inbreng van relevante informatie en menskracht ten behoeve van de projectteams en door de middelen ter beschikking te stellen voor de ambtelijk secretaris, waarover separaat besluitvorming plaatsvindt;

Business cases uit te werken voor gezamenlijke neerslagmeting, gezamenlijk calamiteitenplan, drie nog nader te bepalen onderwerpen uit bovengenoemde ISARIZ lijst van onderwerpen en modulaire samenwerking op overige rioleringstaken conform het Plan van Aanpak.

De uitkomsten van de in 2012 uit te werken business cases in het derde kwartaal van 2012, of zoveel eerder als mogelijk is, gezamenlijk te beoordelen.

Aansluitend te komen tot definitieve aanmelding van de samenwerkingspartners en vaststelling van de gewenste samenwerkingsmodules per deelnemende gemeente.

Een samenwerkingscontract tussen de partners op te stellen, gericht op het uitwerken van technische, praktische en organisatorische aspecten in een implementatieplan.

Eind 2012 te komen tot definitieve besluitvorming bij de individuele samenwerkingspartners.

Eind 2012 het proces en de resultaten te evalueren en vervolgstappen in de ontwikkeling van de structurele samenwerking vast te stellen.

In te stemmen met het Plan van aanpak (bijlage 2) en de voorgestelde regio indeling (bijlage 3)

Overlegstructuur:

Gemeenten en waterschap hebben gekozen voor een praktische overlegstructuur, zoveel mogelijk aansluitend aan de bestaande overlegstructuur:

- het BOWA (Bestuurlijk Overleg Water AGV-gebied) waar de deelnemende gemeenten en het waterschap bestuurlijk vertegenwoordigd zijn inclusief ambtelijke ondersteuning.
- een voorbereidingscommissie bestaande uit het bestuurlijke duo, drie bestuurlijke vertegenwoordigers uit de deelnemende gemeenten en het leidend team;
- een bestuurlijk duo bestaande uit een wethouder van één der deelnemende gemeenten en een dagelijks bestuurslid van het Waterschap;

Daarnaast zijn nog ambtelijke overleggen.

Intentieverklaring

Aldus overeengekomen, in enkelvoud opgemaakt en ondertekend op 12 december 2011 te Diemen.

Bijlage 1 Toelichting

In het kader van het Bestuursakkoord Water (2011) hebben de gemeenten in het beheersgebied van het Hoogheemraadschap van Amstel, Gooi en Vecht de handen met elkaar en met het hoogheemraadschap op initiatief van de gemeente Diemen ineengeslagen. Dit samenwerkingsverband heeft als naam Bestuurlijk Overleg Water AGV-gebied (BOWA) gekregen.

Primaire doel van de samenwerking is om de stijging van de lasten te beperken conform de doelstellingen zoals in het Bestuursakkoord Water (2011) beschreven. Om dit mogelijk te maken moet invulling gegeven aan de drie K's zoals door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) beschreven: Kosten, Kwaliteit, Kwetsbaarheid. Als deze drie goed met elkaar in balans zijn, kan de doelstelling om de kostenstijging te beperken tot 2020 worden gerealiseerd.

De samenwerking behoeft adequate bestuurlijke rugdekking en uiteindelijk concrete werkbare afspraken. Op dit moment zijn dergelijke concrete afspraken nog niet te maken. Daarom is een soort tweetraps raket voorgesteld.

De eerste trap betreft de bijgaande intentieverklaring. Deze heeft vooral tot doel om elkaar over en weer te binden aan de expliciete intentie om samen dit pad op te gaan. Verder dan dat kan het op dit moment eenvoudigweg nog niet gaan, omdat nog geen concrete informatie is op grond waarvan concrete verdergaande afspraken kunnen worden gemaakt.

Deze concretisering is de tweede trap. De aanpak is daarbij als volgt. In het ambtelijk overlegorgaan Intergemeentelijke samenwerking Rioleringszorg Amstel, Gooi en Vecht (ISARIZ) is een aantal onderwerpen benoemd waarvan op uitvoeringsniveau is aangegeven dat deze mogelijkheden bieden voor kostenbesparing. Deze lijst omvat de volgende onderwerpen:

- Gezamenlijke neerslagmeting. Dit wordt als meest gemakkelijk gezien, en is met name voor de lager gelegen gemeente relevant.
- Gezamenlijk calamiteitenplan
- Regionaal meetnetwerk grondwater
- Opstellen OAS per zuiveringskring
- Opstellen Afvalwaterakkoord per zuiveringskring
- Gezamenlijke storingsdienst, door het operationeel beheer uit te voeren in de eigen regio (voorbeeld GAD)
- Versterken van goed opdrachtgeverschap op tal van onderwerpen, o.a. door het inrichten van kennisteams omtrent een specifiek onderwerp (zie o.a. volgend punt)
- Inrichten van platform voor het gezamenlijk opstellen van een GRP (met name het beleidsdeel) en het delen van kennis hieromtrent (bv het opstellen van een Programma van Eisen die voor iedereen toepasbaar is, en een platform waarin iedereen zijn kennisvragen en -antwoorden in kan brengen)
- Inrichten gebiedsdekkend rioolbeheersysteem (zodat elke gemeente dezelfde gegevens op dezelfde manier invult en interpreteert; dit scheelt tijdsinvestering en bijbehorende kosten bij gebruik en van de gegevens, en maakt uitwisseling van kennis gemakkelijker)

Dit is een eerste lijst, die zich in de loop van de tijd verder zal door ontwikkelen. Op grond van deze lijst worden de afzonderlijke onderwerpen stuk voor stuk uitgewerkt in een business case. In de business case wordt inzichtelijk gemaakt welke winst te behalen is ten aanzien van de drie K's. Ook wordt inzichtelijk gemaakt welke wijze van samenwerken daarbij het best dienstbaar is aan het bereiken van dit doel. Met andere woorden, wie doet wat, wie betaalt wat en wat levert dat op. Als dat voldoende is uitgewerkt mondt het uit in een voorstel aan het BOWA om de samenwerking vast te stellen, zodat daarna daadwerkelijk gestart kan worden.

In de loop van 2012 zal door de uitwerking van een aantal van deze business cases een voldoende beeld ontstaan over de wijze waarop de samenwerking het best kan worden vormgegeven. Daarbij moet aandacht zijn voor het feit dat besturen in staat moeten zijn en blijven om te kunnen sturen, maar ook dat voldoende bewegingsvrijheid op uitvoerend niveau is om snel te kunnen schakelen.

Voor het komende jaar houdt deze overeenkomst voor de deelnemers daarom in dat ze uitspreken zich aan de samenwerking te committeren. Dat betekent in ieder geval dat hierin door de betrokkenen wat tijd wordt geïnvesteerd, al zal dit voor de meesten beperkt zijn. Voor een aantal gemeenten geldt dat ze gaan meedraaien in één of meer van de business cases. Daar zal wat extra tijd in gestoken moeten worden. Mogelijk zullen ook financiële middelen nodig zijn. Daar wordt per business case een ad hoc oplossing voor gezocht. De partijen die de business case uitwerken staat het vrij om in het voorstel dat zij uiteindelijk doen, de kosten die ze maken voor de business case of een deel van deze kosten, te verrekenen.

Verder is het goed te beseffen dat 'gezamenlijk' kan betekenen: met alle gemeenten binnen BOWA, maar ook slechts tussen 2 of meerdere gemeenten, of meerdere clusters van 2 of meer gemeenten, of alle gemeenten binnen één (van de drie) deelgebieden, per onderwerp met of zonder het waterschap.

Nader onderzoek zal moeten uitwijzen wat meest kansrijk is en de meeste meerwaarde heeft. Er is in de lijst al min of meer een voorkeursvolgorde aangebracht; punt 1 lijkt het meest kansrijk op korte termijn, punt 9 vergt veel onderzoek en afstemming op langere termijn.

De samenwerking is niet geheel vrijblijvend.

Door de minister is aangegeven dat als ze niet snel genoeg van de grond komt, verplichtende wetgeving van kracht zal worden. Door deze overeenkomst vast te stellen geven gemeenten en waterschap adequaat invulling aan de verwachtingen.

In de Waterwet aangegeven dat doelmatigheid vraagt om afstemming tussen gemeenten en waterschappen.

Vanuit beide perspectieven is er duidelijk druk om daadwerkelijk resultaat te boeken.

Om de samenwerking goed van de grond te krijgen is overleg nodig op diverse niveaus. De bestuurlijke gremia staan in de overeenkomst zelf beschreven. Daarnaast zijn er nog de volgende ambtelijke overleggen:

- een leidend team van drie managers uit de deelnemende gemeenten, een manager vanuit het waterschap, de voorzitter van ISARIZ en de ambtelijk secretaris;
- ISARIZ een inhoudelijk ambtelijke vertegenwoordiging van de deelnemende gemeenten en de ambtelijk secretaris;
- gemeentelijk ambassadeur als vertegenwoordiger van de gemeenten in het landelijke circuit die ook een taak heeft in het KRW proces (manager uit één van de deelnemende gemeenten).

Bijlage 2 Plan van aanpak BOWA 2011

In deze bijlage is het Plan van aanpak BOWA 2011 overgenomen zoals dit op 04 april 2011 door het BOWA is vastgesteld. Door ontwikkelingen van na die tijd is het stuk op een aantal details inmiddels verouderd, daarover is het BOWA separaat geïnformeerd.

Plan van aanpak: Samenwerking in de (afval-) waterketen in het AGV-gebied.

Datum : 22 februari 2011.

Status : concept.

1. Inleiding.

In het bestuurlijk overleg water van de gemeenten in het AGV-gebied (BOWA) van 5 november 2010 is afgesproken dat de gemeente Hilversum een beknopt plan van aanpak opstelt voor de vergadering van het BOWA op 10 december 2010. De kanttekeningen, gemaakt tijdens de gedachtewisseling door de voorbereidingscommissie op 10 december 2010 en 11 februari 2011, zijn in dit concept verwerkt.

De koepel van VNG en UvW heeft in juni 2010 bestuurlijk een gezamenlijke doelgerichte aanpak van de samenwerking in de afvalwaterketen voorgesteld, waarbij randvoorwaarden aangegeven zijn om de doelmatigheidswinst te kunnen realiseren. Daarbij zijn drie lijnen aangegeven :

- wegnemen van de belemmeringen in de wetgeving voor gemeenten;
- afstemmen van de investeringsbeslissingen op het niveau van zuiveringskringen;
- meer samenwerking in het operationele beheer.

Wat betreft de implementatie zijn daarbij de volgende prestatieafspraken geformuleerd:

- voor eind 2010 per (set van) zuiveringskringen bestuurlijke trekkers benoemen vanuit de deelnemende gemeenten en het Waterschap (bestuurlijke duo's);
- voor eind 2011 zijn bindende afspraken gemaakt over de wijze van samenwerking;
- voor eind 2012 wordt in meer dan 75% van de zuiveringskringen effectief en doelmatig samengewerkt.

De VNG heeft in de ledenbrief van 5 november 2010 verduidelijkt dat de bestaande zorgplichten voor de gemeenten behouden blijven en dat het uitgangspunt is dat er geen overheveling van taken plaats vindt. Naar aanleiding van gewijzigde wetgeving zijn nieuwe vormen van samenwerking tussen de gemeenten en waterschappen nodig. De bedoelde samenwerking is meer gestoeld op bilaterale afspraken (zie concept-leidraad VROM e.a.), in plaats van op wet- en regelgeving gestoelde voorschriften.

2. Doel.

Het doel is de samenwerking in de (afval-) waterketen binnen het AGV-gebied te vergroten, om zo een optimale kwaliteit tegen de laagst mogelijke kosten in die keten te realiseren, waarbij de kosten voor de burger minder, meer zullen toenemen. Dat doel wordt bereikt door het bundelen van kennis en/of capaciteit, het professionaliseren van het beheer en het besparen op investeringen en operationele taken.

3. Randvoorwaarden en risico's.

In het BOWA van 5 november 2010 is gediscussieerd over de wijze van samenwerking. Een

aantal randvoorwaarden zijn daarbij aan de orde geweest:

- de samenwerking moet zoveel mogelijk bottom-up gerealiseerd worden;
- de gemeentelijke afstemming van riolering in de openbare ruimte moet in stand blijven;
- de samenwerking moet een besparing opleveren;
- de samenwerking betreffende het operationeel beheer moet zoveel mogelijk lokaal, met natuurlijke partners, opgepakt worden.

Mogelijke risico's daarbij zijn :

- het opzetten van een te grote (proces- en/of project-) organisatie;
- een mogelijk gezamenlijk voordelig resultaat in een kring leidt tot kostenverhoging bij één of meerdere deelnemers in die kring.
- Nadere afspraken over verdeling van het risico in dat geval is noodzakelijk.

4. Voorgestelde structuur.

In het BOWA van 5 november 2010 zijn 3 mogelijke uitwerkingslijnen besproken:

1. kenniskring/-netwerk op het niveau van het gebied van AGV;
2. afstemming investeringen, regionaal op het niveau van één of meer zuiveringskringen; (m.n. nut, noodzaak en rendement voorgenomen investeringen);
3. samenwerking in het operationeel beheer, op lokaal niveau tussen natuurlijke partners. (o.a. clustering uitvoeringstaken, intensiteit onderhoudsmaatregelen, vergroten bedrijfsmatige aanpak, mogelijkheden om kwaliteit en prestaties te vergroten);

Door de voorbereidingscommissie wordt voorgesteld aan te sluiten bij de reeds bestaande structuur met een geringe aanvulling om de voortgang in het proces van samenwerking te waarborgen.

Voorstel overlegstructuur:

- Voorbereidingscommissie BOWA. Dit is de huidige agendacommissie BOWA, wellicht met een kleinere zetting, aangevuld met een bestuurder van het Waterschap. De bezetting zou dan kunnen bestaan uit de voorzitter, een bestuurlijke vertegenwoordiging vanuit drie regio's en het Waterschap, inclusief ambtelijke ondersteuning.
- Het BOWA (is de huidige bezetting van wethouders uit de regio met ambtelijke ondersteuning, aangevuld met een bestuurder van Amsterdam en het waterschap.
- ISARIZ is een bestaand (netwerk-) overleg in de regio van ambtenaren, betrokken bij de afvalwaterketen (kenniskring). Dit overleg voortzetten en inzetten bij inhoudelijk uit te werken thema's. Vanuit deze groep ambtenaren kunnen ook de bestuurlijke voorstellen worden voorbereid ter besluitvorming (mogelijk in wisselende samenstelling, afhankelijk van de onderwerpen die aan de orde zijn);
- Aanvullend op de bestaande structuur is een leidend team gewenst (zie ook de aanbevelingen van het VNG) om de voortgang van de samenwerking te waarborgen en de trekkersrol te vervullen naar de kenniskring. Gedacht wordt aan een ambtelijke vertegenwoordiging vanuit de drie regio's op managementteamniveau en vanuit het waterschap;

Noot: De taak van de gemeentebestuurder op landelijk niveau en het onderbrengen van een ambtelijk secretariaat kan praktisch ingevuld worden door één van de betrokken partijen.

Als voorstel wordt gedacht aan drie samenwerkende regio's, die aansluiten op de bestaande milieuregio's (Variant 1, waarbij ook kleinere samenwerkingsverbanden mogelijk zijn, afhankelijk van het onderwerp):

- Amstelveen, Diemen, Ouder-Amstel, Aalsmeer, Uithoorn, Amsterdam
- Hilversum, Huizen, Blaricum, Eemnes, Laren, Baarn, Naarden, Bussum, Muiden, Weesp, De Wijdmeren
- De Ronde Venen (De Ronde Venen en Abcoude), De Stichtse Vecht (Maarsen Loenen, Breukelen)

Deze indeling sluit ook aan bij het voorstel van AGV/Waternet voor wat betreft de "gestapelde" zuiveringskringen.

Een alternatief is, gemeente Wijdmeren aan te laten sluiten bij De Ronde Venen en De Stichtse Vecht (Variant 2, mede bepaald op basis van de grondslag met soortgelijke problematiek).

Hilversum, Amstelveen en het waterschap hebben te kennen gegeven een trekkersrol te willen vervullen. Gevraagd wordt een vertegenwoordiger uit de derde regio.

De voormalige gemeenten De Ronde Venen, Loenen aan de Vecht, Breukelen en Abcoude hebben met Waternet al een studie verricht naar mogelijkheden tot samenwerking wat betreft water, beheer en informatie van beleid en projecten. Bij het zoeken van natuurlijke partners kunnen ook gemeenten betrokken worden die niet in het AGV-gebied liggen.

4. Voorgesteld proces.

Het proces om te komen tot de voorgestelde samenwerking is niet eenduidig aan te geven, maar kan voor (en mogelijk ook binnen) de verschillende regio's anders ingevuld worden. Andere logische of praktische vormen van samenwerking worden niet bij voorbaat uitgesloten.

De volgende processtappen worden voorgesteld:

- Het bestuurlijke duo te formeren (voorzitter BOWA en DB-lid AGV);
- Een voorbereidingscommissie voor de regio formeren;
- Het BOWA nog 3 keer in 2011 houden (april / september / december);
- Het BOWA in te laten stemmen met het plan van aanpak als startdocument ;
- De samenwerkingregio's (logische clusters) van gemeenten vast te stellen;
- Het leidende team zo spoedig mogelijk invullen;
- Het leidende team een planning/-procesvoorstel met acties op te laten stellen voor 2011 en 2012;
- De trekkers van de regio samen met de participanten (ambtelijke netwerk) in de eerste helft van 2011 de mogelijke resultaten van samenwerken te laten formuleren;
- De voorstellen van het leidend team in een BOWA van september bespreken en vast te stellen;
- Tweede helft van 2011 een definitief voorstel voor de wijze van samenwerken opstellen;
- Eind 2011 de afspraken over de wijze van samenwerking concretiseren.

Deze processtappen zijn bepalend voor het leidende team.

Voorstel bestuurlijk duo:

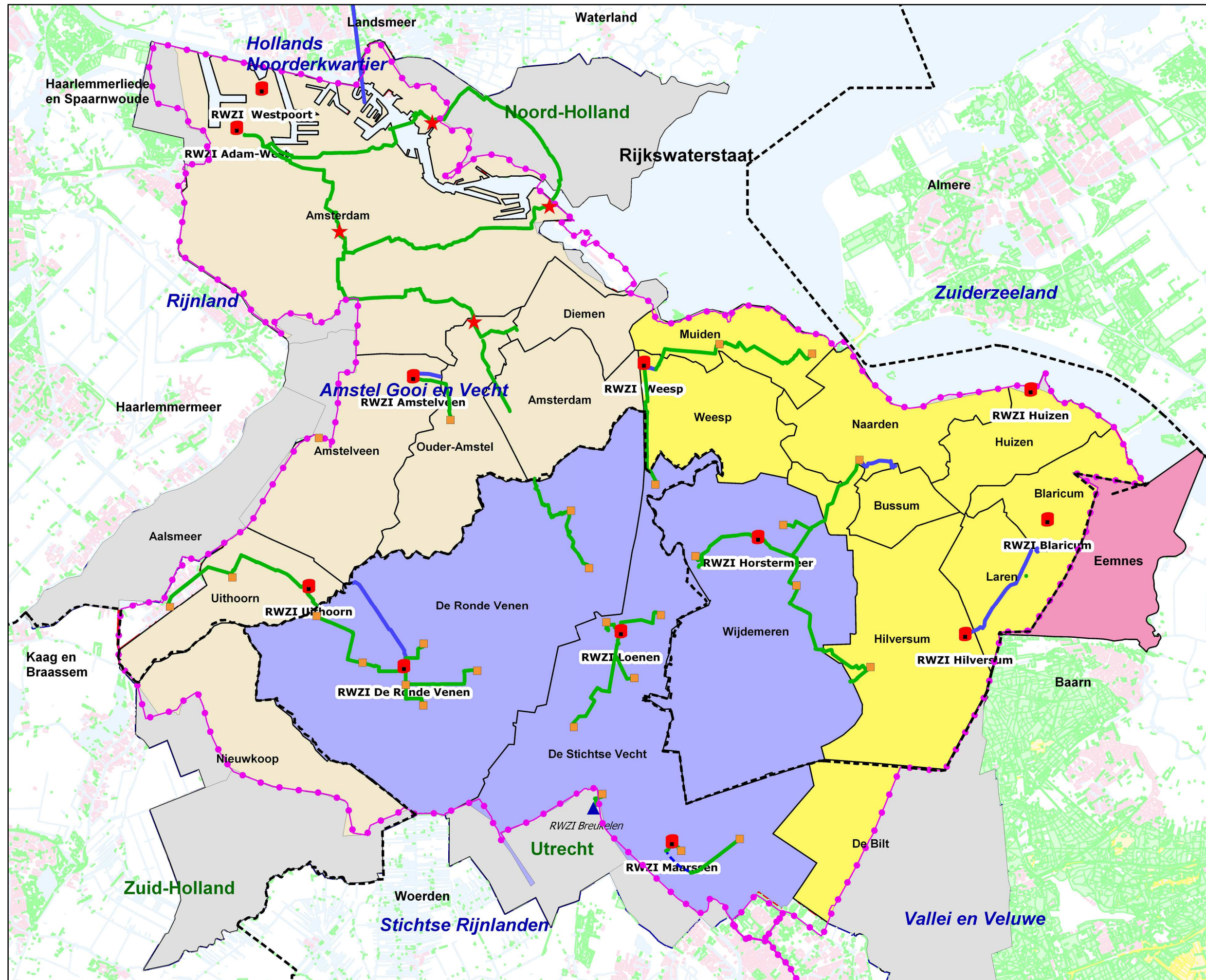
- Ruud Grondel (Trekker BOWA);
- Manfred van der Heijde (DB-lid, Waterschap AGV).

Voorstel samenstelling voorbereidingscommissie

- Ruud Grondel (trekker / voorzitter);
-(Wethouder Gemeente Hilversum);
-(Wethouder Gemeente.....);
-(Wethouder Gemeente.....);
- Manfred van der Heijde (DB-lid, Waterschap AGV);
- Ambtelijke ondersteuning.

Voorstel samenstelling Leidend team:

- Hans van Roekel (Gemeente Hilversum);
- Nico Altorf (Gemeente Amstelveen);
- ??? (Gemeente uit de derde regio);
- Adriaan van der Horst (Waterschap AGV).

Legenda

- AGV grens
- deels buiten AGV
- provinciegrens
- gemeentegrens
- RWZI
- RWZI derden
- Booster
- eindgemalen
- persleiding
- effluent
- cluster West
- cluster Midden
- cluster Oost
- Eemnes 'Alleen voor de afvalwaterketen op de RWZI Blaricum'

BOWA

Bestuurlijk Overleg Water AGV-gebied

GEO-Informatiebeheer

Lindi Nicolai februari 2013

Voorstel Regioindeling
Variant 2

A 3

Nr. WN 11.048355

DE BURGEMEESTER VAN AMSTERDAM,

Gelet op artikel 171 van de Gemeentewet, titel 3.3 van het Burgerlijk Wetboek en artikel 10:12 van de Algemene wet bestuursrecht;

Overwegende dat het College van Burgemeester en Wethouders op 6 december 2011 (BD2011-012229) heeft ingestemd met het ondertekenen van de Intentieverklaring Bestuurlijk Overleg Water AGV-gebied (BOWA), inhoudende de formele start van het proces tot nauwere samenwerking in het waterketenbeheer tussen gemeenten en het waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) in het gebied van voornoemd waterschap;

VERLEENT VOLMACHT AAN:

De sectordirecteur Afvalwater en Drinkwater van Waternet, mevrouw S. de Haas, of haar plaatsvervanger, om namens hem de gemeente Amsterdam te vertegenwoordigen bij het ondertekenen van de Intentieverklaring Bestuurlijk Overleg Water AGV-gebied (BOWA).

Amsterdam, 6 december 2011,
De burgemeester voornoemd,

Mr. E.E. van der Laan

Brief participatie drinkwaterbedrijven in het BOWA

Aan:

BOWA Bestuurlijk Leidend Team,

De heer R. Steenwinkel

P. de Groene

Van:

De directies van de drinkwaterorganisaties in het BOWA gebied

PWN, mevrouw J.L. Cuperus

Vitens, de heer J.J. Hannema

Waternet, De heer R. van Houten

Onderwerp:

Participatie van de drinkwaterorganisaties in de BOWA

Geachte bestuurders,

Gemeenten, Waterschappen en Drinkwaterbedrijven hebben zich in 2011 door middel van het Bestuursakkoord Water verplicht om te komen tot een verdere resultaatverbetering op het gebied van Kosten, Kwaliteit en Kwetsbaarheid in de Waterketen. In de regio van Amstel, Gooi en Vecht is hiertoe het Bestuurlijk Overleg Water Amstel, Gooi en Vecht gebied (BOWA) samenwerkingsverband opgericht, waarin gemeenten en AGV in een mantelovereenkomst met elkaar formele afspraken en doelen hebben vastgelegd. De drinkwatersector is op een later tijdstip door middel van de aanwezigheid van PWN in het Leidend Team en het BOWA bestuurlijk overleg, beperkt vertegenwoordigd. Gezien de belangen van de drinkwaterwinning voor zowel grondwater als oppervlaktewater, de drinkwaterdistributie, de gezamenlijk bestuurlijke opgaven in de waterketen, de vernieuwing van het bestuursakkoord per 2017 en de thema's zoals Asset Management, Duurzaamheid, Klimaatadaptatie en Energietransitie, achten wij het wenselijk dat de drinkwaterbedrijven ook formeel aansluiting krijgen bij het BOWA.

Daarom stellen wij het volgende aan u voor:

1. De drinkwaterbedrijven onderschrijven de strekking van de Mantelovereenkomst (bijlage 1)
2. De drinkwaterdirecties onderschrijven het door de BOWA vergadering vastgestelde document "concept verbetering samenwerking gemeenten, waterschap drinkwaterbedrijven (zie bijlage 2) (bijlage 2)
3. Het bestuurlijk duo wordt met een directielid van de drinkwaterbedrijven uitgebreid naar een drietal. Mevr. Joke Cuperus, algemeen directeur PWN, is bereid om deze rol te vervullen.
4. Overige drinkwaterbestuurders zijn agenda lid.
5. De drie drinkwaterbedrijven benoemen elk een coördinator/aanspreekpunt voor de BOWA.

6. Een van deze coördinatoren bekleedt de zetel namens de drinkwatersector in het leidend team. PWN (Henk van der Linden) is bereid om deze rol te continueren.
7. De drinkwatersector participeert met 1 vertegenwoordiger in de volgende themagroepen:
 - a. Klimaatadaptatie (Waternet)
 - b. Asset Management (Vitens)
 - c. Duurzaam/Circulair (PWN)

Indien gewenst kan de drinkwatersector (op verzoek) participeren in projecten binnen de :

- d. themagroep Organisatie en Kwetsbaarheid
- e. ambtelijke overleggroep ISARIZ (Intergemeentelijke Samenwerking Rioleringszorgtaak)

De drinkwaterbedrijven regelen onderling aanspreekpunten binnen hun organisaties voor de diverse thema's.

8. De drinkwaterbedrijven kunnen jaarlijks ook hun cijfers voor het Hoofdstuk "Kosten" van de Regionale Monitor (VNG/UvW) beschikbaar stellen.
9. De drinkwaterorganisaties dragen tezamen 15.000 euro/jaar bij aan de BOWA ten behoeve van overhead- en projectkosten. Voor deze jaarlijkse bijdrage worden per 1-1-2017 de kostenbijdrage onderling verdeeld te weten:
 - a. PWN € 3100;
 - b. Vitens € 3100;
 - c. Waternet drinkwater € 8800;

In specifieke BOWA projecten worden afzonderlijk afspraken gemaakt voor de bijdrage in uren en kosten door de drinkwatersector.

10. De gemeenten en AGV aanvaarden de hiervoor genoemde voorstellen en honoreren dit met een wederkerig aanbod jegens de drinkwater organisaties.

De afspraken zoals verwoord in deze brief worden in de BOWA vergadering van november 2017 besproken en bij goedkeuring als appendix toegevoegd aan de Mantelovereenkomst 2013.

Met belangstelling zien wij uw reactie tegemoet,

Hoogachtend,
PWN

J.L. Cuperus
Directeur

Hoogachtend,
Vitens

J.J. Hannema
Voorzitter Directie

Hoogachtend,
Waternet

R. van Houten
Directeur Afvalwater/Drinkwater

Besluit verbeteren samenwerking

Besluit verbeteren samenwerking Waterschap – Gemeenten – Drinkwaterbedrijven

Overweging

De Gemeenten, de drinkwaterbedrijven en het Waterschap vinden het belangrijk om samen te werken. Dit is immers bekrachtigd met de Mantelovereenkomst (februari 2013). Op bestuurlijk en ambtelijk niveau zijn binnen het BOWA afspraken gemaakt over samenwerking in de Afvalwaterketen.

In de afgelopen periode voelden de gemeenten zich verrast ten aanzien van besluitvorming van het Waterschap. Dit betrof onder andere de heffingen bebouwd, onbebouwd en wegen, de afvoer van slootmaaisel en de onderhoudstaken in stedelijk gebied. Tijdens het opstellen van het Waterbeheerplan werden ambtelijke vertegenwoordigers c.q. de watercoördinatoren van de gemeenten te laat betrokken. Bij (vrijwel) alle gemeenten leeft hierover ongenoegen. Naar aanleiding van deze voorbeelden denken het Waterschap en de gemeenten dat betere communicatie helpt.

Goede samenwerking heeft aandacht nodig. Hierbij past een duidelijk proces, waarin partijen elkaar tijdig betrekken bij voorgenomen keuzes en besluiten. In vervolg op de uitgevoerde evaluatie over de genoemde onderwerpen hebben de bestuurders in het BOWA van 9 juli 2015 aangegeven in het BOWA van 9 december 2015 een besluit te nemen over het verbeteren van de samenwerking Waterschap – Gemeenten - Drinkwaterbedrijven.

Voorstel voor verbeteren van de samenwerking

Het BOWA is belangrijk voor het beheren van de relatie Waterschap – Gemeenten - Drinkwaterbedrijven. Bestuurders treffen elkaar minimaal één keer per jaar, om kennis en informatie te delen en richtinggevend keuzes te maken. In het BOWA komen onderwerpen aan de orde met een gemeenschappelijk belang, waarin betrokken partijen elkaar raken. Daarom zijn deze nuttig om plenair te bespreken.

Hoe is de samenwerking te verbeteren?

- Verbreden van de te bespreken onderwerpen in het BOWA en ISARIZ, zijnde de overlegorganen voor de afvalwaterketen. Onderwerpen aangaande Afvalwater, in relatie tot het Bestuursakkoord Water (inhoudelijk en voortgang) blijven als basis onder de aandacht. In het vervolg kunnen ook ter kennisdeling onderwerpen van de watercyclus op de agenda komen, afhankelijk van de relevantie en het gemeenschappelijk belang op dat moment voor diverse partijen. Dit kunnen alle watergerelateerde onderwerpen zijn.
- Benoemen / inzetten als centraal aanspreekpunt voor alle watertaken:
 - een watercoördinator per gemeente;
 - een omgevingsmanager bij drinkwaterbedrijven;
 - de benoemde relatiemanager van AGV;
- Uitvoeren van de afspraken in het 'Handboek Stedelijk Afvalwater', ook voor andere dan afvalwatertaken;
- Tijdig inzetten van een escalatieladder bij essentieel verschil van inzicht.

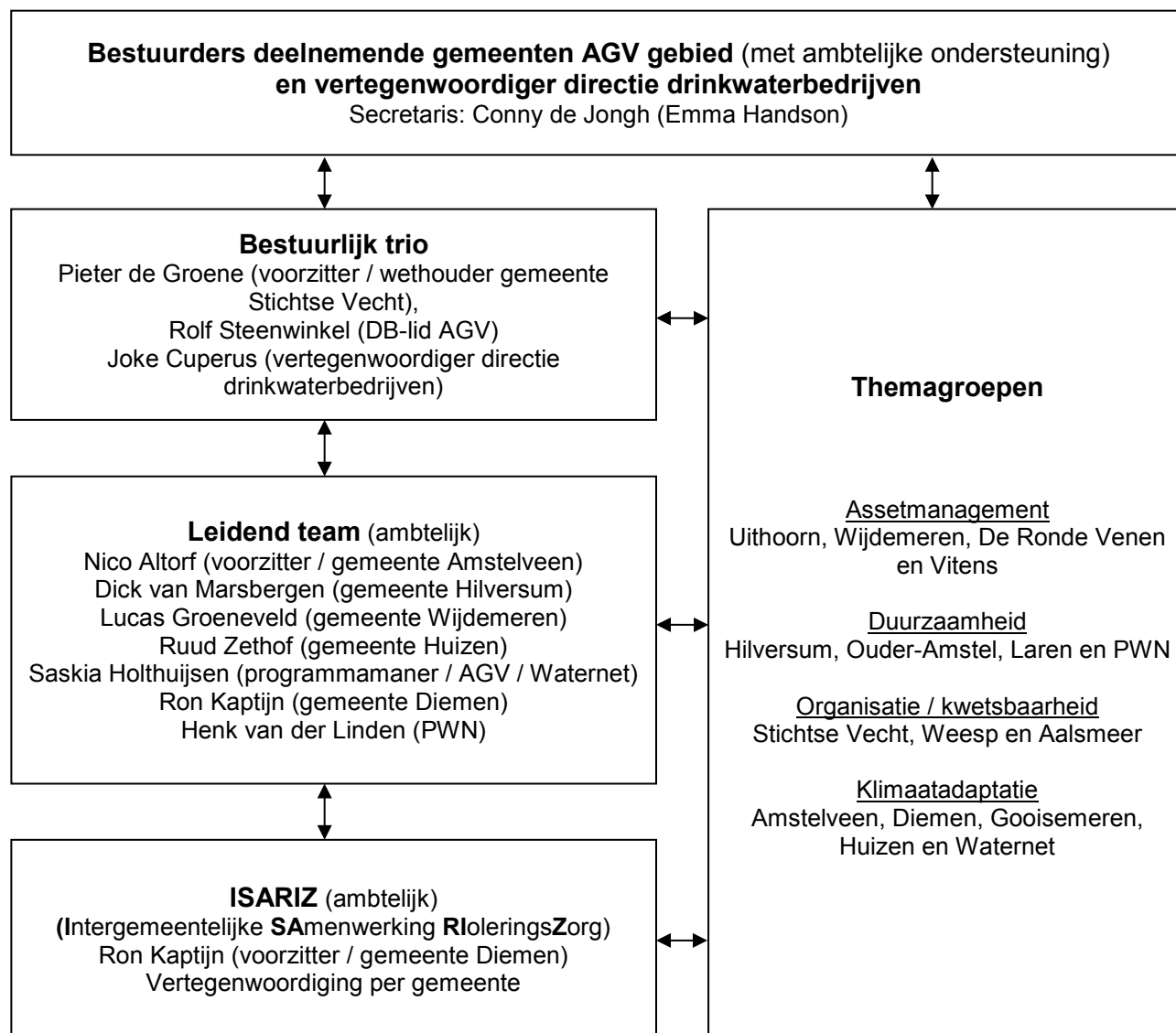
Besluit

Met partijen wordt bedoeld de partijen uit de Mantelovereenkomst, aangevuld met de drinkwaterbedrijven.

1. Partijen werken vanuit twee motto's:
 - a. Wij hebben één gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het watersysteem en de waterketen;
 - b. Wij zorgen samen voor de laagst mogelijke kosten voor de burger;
2. Partijen erkennen elkaars verantwoordelijkheden;
3. Partijen betrekken elkaar vroegtijdig bij onderwerpen, die de andere partijen in directe en indirecte zin raken;
4. Partijen benoemen een centraal aanspreekpunt voor alle watertaken;
5. Partijen vertalen de werkwijze, gemaakt in het 'Handboek Stedelijk Afvalwater', ook op andere (dan afvalwater) water gerelateerde onderwerpen;
6. Partijen volgen de volgende procesafspraken:
 - a. Indien verschil van inzicht tussen partijen op ambtelijk niveau leidt tot een patstelling over onderwerpen van onderhavige kwesties, dan volgt opschaling;
 - b. De kwestie komt bij de betrokken managers. Blijft het verschil van inzicht dan bestaan, dan komt deze uiteindelijk terecht bij de betrokken portefeuillehouders;
 - c. Deze bestuurders nemen gezamenlijk een beslissing over de kwestie.
7. Partijen nemen de samenwerking mee in de jaarlijkse rapportage als een apart evaluatieonderwerp;
8. Partijen leggen ieder dit besluit voor aan de respectievelijke besturen.

Organisatie BOWA d.d. december 2017

Organisatie BOWA

Samenvatting startdocumenten van de themagroepen

Klimaatadaptatie

Doel: zorgen dat in 2020 alle gemeentes in de regio AGV klimaat-adaptatie hebben verankerd in (vastgesteld) beleid en onderdeel uitmaakt van alle werkprocessen in de buitenruimte.
In 2018: **Handreiking klimaatadaptief beleid**

Verder.....

Neerslag: Kennis van buien, toekomst voorspellingen en de gevolgen hiervan.
Adaptatie van de openbare buitenruimte: Handvatten bieden voor mogelijkheden bij de diverse omgevingsfactoren.
Hittestress en verdroging: Opwarming in de stad is ongunstig voor de in de bodem gelegen waterleidingen en de waterkwaliteit. Daling van de grondwaterspiegel kan ongewenste effecten hebben (o.a. houten heipalen). Een antwoord geven op de bestrijding van hittestress en verdroging.

Organisatie en kwetsbaarheid

Doel: Water- en rioolbeheer zijn taken die doorgaans bij een klein aantal medewerkers zijn belegd: specialisten met veel kennis en ervaring, ieder met eigen voorkeuren en specialiteiten.
Welke kennis is in de organisatie en of in de regio aanwezig of moet er aanwezig zijn? Hoe is de vervanging van medewerkers geregeld? Waar zitten knelpunten? Hoe moeten we dit verbeteren?
In 2018: **Branchestandaard gemeentelijke watertaken** (Rioned)

Verder.....

Gezamenlijke storingsdienst
Versterken opdrachtgeverschap
Hoe om te gaan met de rioolbeheerder als ‘integrale specialist’
De organisatie van databeheer en data-analyses
Jonge mensen interesseren voor het vakgebied (contact scholen)

Assetmanagement

Doel: de individuele organisaties helpen met het optimaal uitvoeren van hun rioleringszorg en watertaken obv assetmanagement (AM).
Richten op het bundelen / delen van kennis, het signaleren en initiëren van mogelijkheden tot samenwerking.
In 2018: **Handboek Onderhoud Oppervlaktewater.**
Dijkverbetering en wegonderhoud: onderhoudsprogramma’s voor op elkaar afstemmen. Kennis delen AM door **cursus** concreet maken.

Verder.....

Databeheer en meten / monitoren (afval)watersysteem (irt. Informatiebehoefte;
Neerslagmeting;
Financieringsmethoden en bewustwording van keuzes;
Wijze van totstandkoming en afstemming van meerjarenplannen (investeringen, beheer en onderhoud);
Afstemmen van de werking van het (afval)watersysteem tussen gemeenten en waterschap (wie doet/beslist wat en waarom).

Duurzaamheid

Doel: aansluiting zoeken bij verschillende stakeholders die met dezelfde (innovatieve) onderwerpen bezig zijn.
In 2018: **Kansenkaart thermische energie uit opp.water.**

Verder.....

Rioolslib als energiebron: hiervan lopen pilot-projecten bij Waternet, bekijken of en wanneer Isariz effectief kan bijgedragen .
Energiewinning uit rioolwater (riothermie) Riolering is een effectieve bron voor warmte. Grotere winst is te behalen met warmte uit het effluent van de rwzi of warmte uit oppervlaktewater, deze onderwerpen krijgen prioriteit.
Thermische energie uit oppervlaktewater: Warmte/koude uit oppervlaktewater is een kansrijke bron met hoog rendement. Er bestaat een landelijke kansenkaart in opdracht van het Rijk. Voorstel is deze landelijke kansenkaart te verfijnen voor de Gooi- en Vechtstreek.

Overdrachtsdocument themagroep Klimaatadaptatie

BOWA - Themagroep Klimaatadaptatie

Overdrachtsdocument 2018

1 Inleiding

Hoe duurzaam wij vanaf nu ook gaan leven, de effecten van de klimaatverandering ondervinden we nu al en zeker in de toekomst. Daarom is op Prinsjesdag het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie vastgesteld. Hierin is het nationale beleid vastgesteld hoe de overheid Nederland aanpast op heviger regenbuien, hittestress, droogte en overstromingsrisico's. Deze aanpassingen van het land op de klimaatsverandering wordt klimaatadaptatie genoemd.

In 2020 moet klimaatadaptatie onderdeel zijn van alle wijzigingen in de buitenruimte. In 2050 moet de volledige buitenruimte van Nederland klimaatbestendig zijn. Om uit te vinden waar de regio nu staat, is een enquête gehouden onder de vijftien gemeentes in het AGV-gebied.

Uit de enquête bleken de meeste gemeentes al actief bezig te zijn met het thema. Veel gemeentes hebben presentaties gehouden om collega's bewust te maken van klimaatverandering. Tegelijk bleken veel gemeentes niet te beschikken over een stresstest.

Een stresstest is een modellering waarin zichtbaar wordt gemaakt hoe een gebied reageert op overbelasting door extreem weer. Het laat zien waar grote plassen ontstaan bij hevige regen en waar het aanzienlijk warmer is tijdens een hittegolf. Een stresstest is een uitstekend communicatiemiddel om de urgentie van klimaatverandering over te brengen.

Voor de gehele regio is vanaf januari 2018 een stresstest online beschikbaar op het internetadres: <https://agv.klimaatatlas.net>.

Middels persberichten hebben de gemeenten de beschikbaarheid kenbaar gemaakt. De test toont de effecten van verschillende extreme buien op de bebouwde kommen. Hierbij is nog geen rekening gehouden met afvoer door de riolering. Ook ontbreekt het effect op buitengebieden en (polder)oppervlaktewateren. Indien gewenst of genoodzaakt kan de test daar later (desnoods per gemeente) mee uitgebreid worden.

Het Deltacommissariaat buigt zich nog over te vormen samenwerkende regio's t.a.v. ruimtelijke adaptatie. BOWA heeft zich bij de VNG opgegeven als regio, met uitzondering van Amsterdam die zich als aparte uitvoeringsregio aanmeldde. Voor de BOWA-regio is gemeente Diemen ambtelijk, en gemeente Gooise Meren bestuurlijk aanspreekbaar.

<http://gis.vng.nl/v2/?t=4&key=18WYWeNVCFC40JTznchuhsVnVS6YL6e6QYxGvr2mXUoU&jaar=2017>

2 Vervolg

Met de stresstest voldoet de regio aan de doelstelling uit het Deltaplan om in 2019 een stresstest te hebben. Het uiteindelijke doel is zorgen dat de gehele regio voldoet aan de ambities uit het Deltaplan. De themagroep gaat daarom verder met het bieden van ondersteuning aan de regio met het behalen van die doelstellingen. Daarbij voorziet de themagroep acties om de ambtelijke organisaties (verder) op de hoogte te brengen van de benodigde klimaatadaptatie en communicatie met burgers over een klimaatbestendige inrichting van particuliere eigendommen.

Overdrachtsdocument themagroep Organisatie en Kwetsbaarheid

BOWA Themagroep Organisatie en Kwetsbaarheid

Stand van zaken t.b.v. Overdrachtsdocument d.d. 17 januari 2018

Start themagroep Organisatie en Kwetsbaarheid

Inleiding

In 2015-2016 is nagedacht over een voorstel om de bestuurlijke betrokkenheid bij het BOWA te vergroten en aan te laten sluiten bij de bestuurlijke agenda. Er is een voorstel gemaakt om meer thematisch te werken, waarbij wethouders medeverantwoordelijk zijn voor agendering van onderwerpen.

Besluit BOWA

Tijdens het BOWA (Bestuurlijk Overleg Water in het Amstel, Gooi en Vechtgebied) van 23 november 2016 is besloten om bestaande onderwerpen te clusteren in vier thema's:

- Klimaatadaptatie;
- Duurzaamheid;
- Organisatie en Kwetsbaarheid;
- Assetmanagement.

Aan ieder thema is een aantal wethouders gekoppeld die de verantwoording op zich nemen voor de voortgang van een bepaald thema.

Samenwerking

Met dit besluit is de samenwerking in de AGV-regio versterkt. We staan allemaal voor dezelfde water gerelateerde opgaven. Samenwerken doe je om er iets aan te verdienen, om aan over te houden. Kortom, het moet resultaat opleveren, voor alle partijen.

Het is dan ook slim en effectief om de onderwerpen, die we toch al moeten aanpakken, samen te doen.

Aanpak

Algemeen

De waterpartners in het AGV-gebied werken, vanuit hun eigen organisatie (gemeente, waterschap, drinkwaterbedrijven), samen in BOWA en ISARIZ. Op welke onderwerpen werken we samen, hoe geven we de samenwerking vorm, wat levert de samenwerking op?

Probleemstelling

Water- en rioolbeheer zijn taken die doorgaans bij een klein aantal medewerkers zijn belegd. Het zijn specialisten / éénpitters, met veel kennis en ervaring, ieder met eigen voorkeuren en specialiteiten. Welke kennis is in de organisatie aanwezig? Welke kennis is in de regio aanwezig? Hoe is de vervanging van medewerkers geregeld? Waar zitten de knelpunten? Welke kennis moet er in gemeenten aanwezig zijn? Wat gaat er op de langere termijn gebeuren? Hoe borgen we de kennis en zorgen we voor nieuwe aanwas?

Organisatie

De volgende personen zijn betrokken bij het thema Organisatie en Kwetsbaarheid:

Bestuurders

- dhr. De Groene (Stichtse Vecht),
- dhr. Kluis (Aalsmeer),
- dhr. Tuning (Weesp)
- dhr. Steenwinkel (AGV)

Leidend Team

- dhr. Zethof (Huizen)
- dhr. Altorf (Amstelveen/Aalsmeer)

ISARIZ

- dhr. Broeke (Stichtse Vecht)
- dhr. Mühl (Weesp)

Waternet

- dhr. Wassenaar (Waternet teamleider Beleid & Assets)

De ambtelijke inbreng voor uitwerking van dit thema wordt in beginsel geleverd door de gemeenten van de bestuurders. Aanvulling met andere gemeentelijke deskundigen is uiteraard mogelijk. Twee leden van het Leidend Team zijn ook ingedeeld bij dit thema.

Het kan incidenteel noodzakelijk zijn om extern kennis te verwerven. Hiervoor is mogelijk extra budget benodigd.

Onderwerpen

Onderwerpen die in deze themagroep behandeld (kunnen) worden zijn:

1. [Branchestandaard gemeentelijke watertaken \(Rioned\)](#)
Met de Branchestandaard kunnen gemeenten toetsen of de competenties en kennis aanwezig en georganiseerd zijn. De individuele (aankomende) professional kan ermee controleren of hij zelf de vereiste kennis en competenties heeft. Hiermee kan de in het BAW genoemde personele kwetsbaarheid gericht worden aangepakt
2. Gezamenlijke Storingsdienst.
In 2015 is hiervoor een eerste aanzet op papier gezet in een plan van aanpak voor het onderwerp. Dit is besproken in oktober in het Leidend Team en is niet verder opgepakt.
3. Versterken Opdrachtgeverschap
Versterken van het opdrachtgeverschap op diverse onderwerpen, bijvoorbeeld door het inrichten van kennisteams omtrent een specifiek onderwerp (het delen van kennis in een platform waarin iedereen zijn kennisvragen en -antwoorden in kan brengen).
4. "Rioler 3.0" (de integrale specialist)
Anno 2017 moeten de rioolbeheerders veel kennis hebben van diverse onderwerpen hebben, dus integraal. Het lijkt een onmogelijke zaak om specialist te zijn in ieder van de onderwerpen.
5. Versterking interne communicatie (website o.i.d.).
We slaan allen de diverse stukken op eigen directories op, bijlagen zijn vaak groot, we zijn eigenlijk best 'kwetsbaar', omdat we moeten overdragen waar alles is. Met het maken van de werkgroepen wordt het steeds belangrijker stukken makkelijk te kunnen terugvinden. Dit onderwerp zou moeten ingaan op het hoe.
6. Organisatie databeheer en data-analyse
7. Contact met mbo/hbo scholen
Jonge mensen te interesseren voor het vakgebied.
8. Andere onderwerpen

Afgeronde onderwerpen:

- Calamiteitenplan
De gemeenten Hilversum heeft een format geschreven voor een calamiteitenplan. Dat kan door de andere gemeenten overgenomen worden.
- Handreiking Stedelijk Afvalwater
De verandering in de relatie tussen waterschap en gemeente op het gebied van afvalwaterzorg – van toezicht op naar samenwerking met – vergt een cultuuromslag. Daarom is het goed om te zien dat er al een uitstekend samenwerkingsproduct ligt in de vorm van dit gezamenlijk opgestelde Handboek Stedelijk Afvalwater. Dat geeft aan dat de specialisten van beide partijen al intensief met elkaar aan de slag zijn geweest om deze samenwerking vorm te geven. Dit wekt vertrouwen in de cultuuromslag die we moeten maken.

Rapportage

De werkgroep rapporteert twee keer per jaar over de voortgang en resultaten. De rapportage wordt afgestemd op de BOWA-vergaderingen. De bestuurder(s) lichten de rapportage toe.

Branchestandaard

Inleiding

Gestart is met de Branchestandaard Gemeentelijke Watertaken van Rioned. Water- en rioolbeheer zijn taken die in sommige organisaties bij een klein aantal medewerkers zijn belegd. Wij moeten er voor zorgen dat de juiste kennis en competenties in onze organisaties aanwezig is om nu en in de toekomst de watertaken in de gemeenten en regio goed uit te voeren. De themagroep organisatie en kwetsbaarheid is hiermee aan de slag gegaan. Met de Branchestandaard gaan we in kaart te brengen hoe onze regio er voor staat. Eerst weten waar we staan en dan een plan maken.

Wat is de Branchestandaard?

In de BOWA-vergadering van 29 november 2017 is besloten om te starten met de Branchestandaard. De kosten ervan worden gedekt uit het BOWA-budget van 2017 en 2018.

De Branchestandaard is een door de Stichting Rioned ontwikkeld, breed inzetbaar instrument. Het doel van de toepassing van de Branchestandaard is om een beeld te krijgen van de benodigde en beschikbare kennis en competenties voor de uitvoering van de gemeentelijke watertaken en de mogelijkheden om eventuele kwetsbaarheden in de samenwerking op te lossen.

In het eerste kwartaal van 2018 is gestart met de kennisscan. Deze scan is bedoeld om inzichtelijk te maken welke kennis (op 12 kennisgebieden) aanwezig is bij de verschillende personen/organisaties binnen ISARIZ. Het is geen 'beoordeling', het is een instrument dat helpt in de analyse van de sterke punten en eventuele aandachtspunten binnen ISARIZ. De resultaten worden verwerkt in het totaaloverzicht. Dat totaaloverzicht wordt gezamenlijk besproken ten behoeve van de analyse, waarbij ook eventuele nuanceringen en aanscherpingen gemaakt kunnen worden. De ervaring in andere regio's is dat de kennisscan wordt beleefd als een spannend, maar objectief instrument om in beeld te brengen waar de kennis zich bevindt en op welke gebieden de kwetsbaarheid zit.

Na analyse weten we waar staan en waar de witte vlekken zitten. De resultaten van de Branchestandaard en de analyse leiden tot voorstellen om onze organisatie(s) en samenwerking te versterken. In de loop van 2018 wordt hierover gerapporteerd.

Wie doen er mee?

De gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, BEL (Blaricum / Eemnes / Laren), Diemen, DUO+ (Diemen / Uithoorn / Ouder Amstel), Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Stichtse Vecht, Weesp, Wijdmeren en Waternet hebben gemeld dat zij meewerken aan de uitvoering van de Branchestandaard.

BAW-monitor

In mei 2011 hebben het Rijk, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Unie van Waterschappen (UvW) en de Vereniging van waterbedrijven in Nederland (Vewin) het Bestuursakkoord Water (BAW) ondertekend. Doel van het Bestuursakkoord Water is te blijven zorgen voor:

- veiligheid tegen overstromingen
- een goede kwaliteit water
- voldoende zoet water.

De vijf partners willen dit bereiken door doelmatig te werken, dat wil zeggen: goede kwaliteit tegen lagere kosten en minder bestuurlijke drukte. Noodzakelijke investeringen leiden daardoor niet tot sterke stijging van de lokale lasten voor burgers en bedrijven. De partners streven daarnaast ook naar doelmatigheid, door met minder kosten en minder bestuurlijke drukte de werkzaamheden te verrichten.

In de regio Amstel, Gooi en Vecht onderzoeken we periodiek wat de voortgang van de doelstellingen van het Bestuursakkoord Water (BAW), kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid, is. Onlangs zijn de resultaten van de monitor bekend geworden. Vanuit de monitor wordt één actiepunt geselecteerd om in 2018 verder uit te werken.

Overdrachtsdocument themagroep Assetmanagement

Overdrachtsdocument Themagroep Assetmanagement

0) Startdocument Assetmanagement

Het startdocument is definitief afgerond en in de Themagroep d.d. 23 november vastgesteld. Het startdocument zal t.z.t. toegevoegd worden aan de Overdrachtsdocumenten voor nieuwe bestuurders.

1) Databeheer en meten en monitoren

Goed assetmanagement vraagt om een duidelijke informatiebehoefte. Om de cyclus 'Plan-Do-Check-Act' structureel te kunnen doen is inzicht in 'welke assets heb ik' en 'hoe functioneren mijn asset' noodzakelijk. Databeheer en meten en monitoren zijn echter zeer brede begrippen. Om zo'n onderwerp hanteerbaar te maken is het nodig hier een goede doelstelling bij te formuleren. Die doelstelling moet direct aansluiten bij de belangen in de regio AGV. De vraag ligt voor te onderzoeken welke verdere vorm van samenwerking op het vlak van meten, monitoren en databeheer wenselijk is voor het BOWA en met voorstellen hiervoor te komen.

De eerste stap hierin is gezet met de assetmanagement enquête, waarin alle organisaties zijn bevraagd in hoeverre zij zich nu bezig houden met assetmanagement en waar nu de ontwikkelbehoeften liggen. Uit de enquête blijkt, naast een opleidingsbehoefte, ook een toenemende informatiebehoefte die om nadere invulling vraagt. Met dit gegeven gaan we in 2018 aan de slag. We starten met een enquête die zich richt op data, met de volgende hoofdvragen:

- Op welke onderwerpen neemt de informatiebehoefte toe?
- Van welke organisaties is informatie gewenst?
- Hoe ver zijn organisaties nu met het bepalen van de informatiebehoefte?
- Waar liggen de uitdagingen en hoe pakken we die op?

2) Neerslagmeting

Gezamenlijke neerslagmeting is operationeel sinds 2013. Binnen Isariz worden met enige regelmaat analyses gedeeld waarbij data van neerslagmetingen wordt gebruikt. Dit kan geïntensiveerd worden wanneer de gezamenlijke uitdagingen op het thema databeheer en meten en monitoren verder vorm krijgt.

3) Financiering en bewustwording keuzes

Bij de deelnemende gemeenten aan het BOWA wordt verschillend omgegaan met het kapitaliseren van lasten, worden afwijkende afschrijvingstermijnen gehanteerd en worden uit de rioolheffing andere zaken bekostigd. Gevraagd wordt de verschillen en overeenkomsten inzichtelijk te maken en te beschrijven welke voor- en nadelen bij de diverse systematieken optreden zodat er van elkaar geleerd kan worden en beter overwogen keuzes gemaakt kunnen worden.

Uit de recent gehouden assetmanagement enquête bleek een duidelijke behoefte naar een kennissessie over dit onderwerp. Deze kennissessie staat gepland voor 2018. Het zou goed zijn als hier ook collega's met een financiële achtergrond bij aansluiten.

4) Wijze van totstandkoming en afstemming meerjarenplannen

Iedere beheerder maakt nu zelfstandig zijn meerjarenplanning voor onderhoud en vervanging en aanpassingen. Daar waar keuzes van de ene beheerder leiden tot consequenties voor andere beheerders is het zinvol in een vroeg stadium af te stemmen en tot overeenstemming te komen.

In een nader uit te werken kennissessies zou dit onderwerp verder uitgediept kunnen worden. Uit de recent gehouden assetmanagement enquête bleek een wisselend beeld over de mate van onderzoek dat nu verricht wordt voor investeringsbeslissingen. Daarnaast bleek het bepalen van de levenscycluskosten voor veel organisaties nog onderbelicht. Over dit laatste onderwerp wordt in 2018 een kennissessie georganiseerd.

5) Handboek Onderhoud stedelijk oppervlaktewater

Het Handboek is recent afgerond en wordt ter vaststelling via het BOWA van 29 november 2017 ter vaststelling aangeboden aan alle deelnemende gemeenten en AGV.

6) Samenwerking Dijkverbetering & wegonderhoud

Waternet heeft het initiatief genomen om samenwerking te zoeken met de gemeenten in het BOWA om de onderhoudsprogramma's voor dijkverbetering en wegonderhoud op elkaar af te stemmen. Doel is om door samenwerking:

- tot een eenduidige werkwijze en aanpak te komen;
- het onderhoudsprogramma van AGV en begrotingen van de gemeenten op elkaar af te stemmen;
- als 1 overheid richting bewoners te kunnen communiceren;
- Kostenbesparing te realiseren voor gecombineerde uitvoering.

De afspraken wenst AGV in een samenwerkingsovereenkomst geldend voor alle gemeenten en AGV vast te leggen

7) Financiële consequenties

Het voorstel is om in 2018 een drietal kennissessies te organiseren. Volgens afspraak in het Leidend Team is een inschatting gemaakt van de kosten, welke per sessie aan de deelnemers zal worden aangeboden. De gebruikelijke verdeelsleutel is van toepassing, op basis waarvan iedere individuele gemeente kan kiezen voor deelname.

De onderstaande ramingen zijn een grove inschatting van de kosten per sessie:

Ad. 1	Kennissessie Assetmanagement:	€ 5.000
Ad. 3	Kennissessie Financieringssystematiek:	€ 5.000
Ad. 4	Kennissessie levenscycluskosten:	€ 5.000
Totaal		€ 15.000

Overdrachtsdocument themagroep Duurzaamheid

BOWA - Themagroep Duurzaamheid

Overdrachtsdocument 2018

Aanpak van de themagroep

De themagroep Duurzaamheid richt zich op water als bron voor warmte en koude bron. De energietransitie is alleen haalbaar als zoveel mogelijk bronnen worden benut. In 2050 moet Nederland energieneutraal zijn (Energieakkoord).

De Regio Gooi en Vechtstreek werkt aan de energietransitie. De themagroep duurzaamheid van Isariz wil aansluiten bij de initiatieven van de regio, zodat we elkaar versterken. Het doel van themagroep is om bouwstenen te leveren die goed bruikbaar zijn bij de regionale aanpak.

De themagroep heeft de volgende bronnen beschouwd:

1. Nieuwe sanitatie
2. Warmte uit riool(slib)
3. Warmte uit oppervlaktewater

Ad 1) Hiervan lopen reeds pilot-projecten bij Waternet, de themagroep volgt de ontwikkelingen en bekijkt of en wanneer daar effectief op aan kan worden gehaakt vanuit Isariz.

Ad2) Riolering is een bron voor warmte, echter grotere winst is te behalen met warmte uit het effluent van de rioolwaterzuivering of warmte uit oppervlaktewater. De Themagroep adviseert dan ook eerst die twee te onderzoeken.

Ad3) Warmte/koude uit oppervlaktewater is een kansrijke bron met hoog rendement. In opdracht van het Rijk is reeds een landelijke kanskaart gemaakt voor warmte/koude winning uit oppervlaktewater. De Themagroep heeft gekozen voor een verfijning van deze landelijke kanskaart voor de regio Gooi- en Vecht. Deze "Kansenkaart Warmte uit oppervlaktewater" vormt één van de bouwstenen voor de "Omgevingswarmtekaart", die de Regio Gooi en Vechtstreek wil laten opstellen. Een omgevingswarmtekaart geeft naast de warmtepotentie van oppervlaktewater, de warmtepotentie van andere bronnen zoals riolering, bodem, het effluent van rioolwaterzuiveringen etc.

Stand van zaken

De themagroep heeft een offerte voor het opstellen van de kanskaart laten opstellen. De planning is om medio juni 2018 de kaart gereed te hebben.

Vervolg

De kanskaart gaat onderdeel uitmaken van de Omgevingswarmtekaart van de Regio. De themagroep wil met de kaart kansrijke projecten formuleren waarmee hopelijk een stap kan worden gezet richting de uitvoering van een concreet project.

Notulen BOWA d.d. 15-06-2017

Aanwezige bestuurders: Mw J. de Maa (gem. Ouder Amstel), dhr J. Klaasse (gem. Diemen), Dhr H. Boland (Gooisemerem), dhr R. van Houten (gem. Amsterdam), dhr D. Moolenburgh (gem. De Ronde Venen), dhr J.J. de Kloet (gem. Wijdmeren), dhr H. Bouma (gem. Uithoorn), dhr G. Pas (gem. Huizen), dhr T. Stam (gem. Laren), dhr P. Bot (gem. Amstelveen), mw N. van Vroonhoven (Hilversum), dhr R. Steenwinkel (AGV), dhr J. Kluis (Aalsmeer)

Van ambtelijke zijde: dhr E. Verkerk (Wijdmeren), dhr L. Groeneveld (Wijdmeren) dhr R. Kaptijn (gem. Diemen), dhr R. Heuving (AGV/Waternet), dhr N. Altorf (gem. Amstelveen), mw. S. Holthuijsen (AGV/ Waternet), dhr J. Verleun (gem. De Ronde Venen), dhr R. Zethof (gem. Huizen), dhr T. Schoenmaker (Huizen), dhr M. Streefkerk (Ouder-Amstel/Duoplus), dhr H. van der Linden (PWN), dhr D. van Marsbergen (Hilversum), dhr E. Broeke (Stichtse Vecht), mw J. Lebbink (Hilversum).

Afwezig met bericht: Dhr P. De Groene (Stichtse Vecht), mw J. Cuperus (PWN), dhr E. Roest (Laren), dhr B. Lüken (Blaricum)

1) Opening en vaststelling agenda

Dhr Steenwinkel heet een ieder welkom. Hij meldt de verhindering van dhr De Groene en zal de vergadering voorzitten. Ook dhr De Kloet, onze gastheer, heet een ieder welkom in de gemeente Wijdmeren. Hij geeft een korte toelichting over de uitdagingen van de gemeente m.b.t. water. We doen een voorstelrondje

De agenda is akkoord.

2) Mededelingen/ actualiteiten

2.1) Onderzoek rekenkamer AGV

Dhr Steenwinkel deelt mee dat de rekenkamer van AGV onderzoek heeft gedaan naar de samenwerking van het waterschap met de gemeenten. Dit onderzoek wordt de komende maand afgerond, waarna de conclusies volgen.

2.2) Voorstel drinkwaterbedrijven

Dhr Van der Linden deelt mee dat de drinkwaterbedrijven een voorstel hebben besproken om als drinkwaterbedrijven te gaan participeren in de BOWA-structuur, inclusief een financiële bijdrage. Het is de bedoeling dat vanuit de drinkwaterbedrijven in elk gremium van BOWA een vertegenwoordiger mee gaat doen. Ook in de themagroepen assetmanagement, klimaatadaptatie en duurzaamheid neemt een vertegenwoordiger van de drinkwaterbedrijven zitting, namens de vier bedrijven.

Dit voorstel komt nog op papier, bekrachtigd door de betrokken directeuren van de drinkwaterbedrijven (PWN, Vitens, Oasen en Waternet)

Dhr Steenwinkel is positief over dit voorstel en vanuit de vergadering zijn vooralsnog geen bezwaren. Het voorstel wordt verder afgewacht.

2.3 Successen

Mw Holthuijsen noemt een lijst van successen die we in de afgelopen periode hebben behaald: o.a. gezamenlijke aanbesteding van kolkenreiniging in een aantal gemeenten, er is een overeenkomst gesloten over het waterbeheer in het Amsterdamse Bos tussen Amsterdam en Amstelveen, het bieden van een stageplaats aan studenten van de Hogeschool van Amsterdam door de leden van Isariz in diverse gemeenten, deelname vanuit Waternet aan een klimaatdebat in de gemeente Huizen, enz.

3) Presentatie stand van zaken thema assetmanagement

Dhr Bouma geeft een schets, dat begonnen is om te zien welke ervaringen er bij de gemeenten in de themagroep zijn met assetmanagement. Dit levert een divers beeld op.

Momenteel loopt er een enquête om te zien waar elke gemeente staat. Gedacht wordt om ook gemeenten en nutsbedrijven te betrekken.

De wens is om de investeringsprogramma's naast elkaar te leggen en af te stemmen.

Het doel dat voor dit jaar gesteld wordt, hangt af van de uitkomst van de enquête.

Dhr vd Linde geeft aan dat de drinkwaterbedrijven hun vervangingsprogramma aan de gemeenten gaan presenteren. Dhr Bouma geeft aan dat de directeur van Stedin heeft aangegeven hetzelfde te gaan doen voor de nutsbedrijven.

Aandachtspunt dat dhr Bouma meegeeft is om te letten op de overlap tussen de verschillende themagroepen.

E-mailadres: john.boogaard@waternet.nl

Doel voor dit jaar is het gezamenlijk bepalen van de richting en een gemeenschappelijke deler vinden.

4) Presentatie stand van zaken thema klimaatadaptatie

Dhr Pas leidt zijn verhaal over klimaatadaptatie in met voorbeelden van de gevolgen van klimaatveranderingen, zoals schades en overlast. In het deltaplan is opgenomen dat vanaf 2020 plannen en beleid klimaatbestendig dienen te zijn. Eerst wordt een inventarisatie gedaan van knelpunten, vervolgens ambities geformuleerd, die daarna worden uitgevoerd. De bedoeling is om gezamenlijk op te trekken zonder kopgroep en volgers te krijgen.

De themagroep gaat aan de slag met het formuleren van een visie. Deze visie dient als basis voor de opvolgers van de huidige wethouders die na de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2018 in het BOWA plaatsnemen.

Er is een eerste inventarisatie van kosten gemaakt. Het blijkt dat als gezamenlijk een stresstest uitgevoerd wordt er behoorlijk bespaard kan worden. Als de stresstest gezamenlijk wordt uitgevoerd komt dit neer op een bedrag per gemeente van ongeveer € 5000,- en als het afzonderlijk wordt gedaan op € 15.000,-. Het is wenselijk in te zetten op samenwerking. De aanwezige gemeenten zijn voorstander van het gezamenlijk uitvoeren van de stresstest.

Voor het uitvoeren van deze stresstest is budget nodig. Afgesproken wordt dat vanuit Isariz een schriftelijk voorstel voor het Leidend Team komt dat met het bestuurlijk duo besproken wordt. Dit voorstel voor extra budget zou na de zomer klaar moeten zijn, zodat de gemeenten dit in september kunnen regelen. Over een verdeelsleutel wordt een voorstel gedaan.

Dhr Altorf zegt toe dat in het Leidend Team de financiële aspecten, zoals een verzoek om een extra bijdrage, voorbereid worden en aan het BOWA worden voorgelegd.

Dhr Kluis vraagt aandacht voor de regel van het waterschap om met water te compenseren bij verharding van oppervlak, vanaf een oppervlak van meer dan duizend vierkante meter. Het verzoek aan het waterschap is om de grens naar beneden te brengen, omdat kleine oppervlakken gesommeerd uiteindelijk toch ook tot substantieel oppervlak kan groeien.

Aandachtspunt is de aanleg van water voor het tegengaan van hittestress in wijken met het oog op gevaren voor de volksgezondheid. Aangegeven wordt dat ook vergroening een goede oplossingsrichting is.

5) Presentatie stand van zaken thema kwetsbaarheid en organisatie

Vanwege de afwezigheid van de heer P. de Groene en de heer H. Tuning wordt de presentatie gegeven door de heer N. Altorf.

Dhr Altorf geeft aan dat er gemeenten zijn met éénpitters waardoor ze kwetsbaar zijn. Ook zijn er gemeenten met oudere werknemers die richting pensioen gaan. Door hun vertrek verdwijnt er veel kennis.

Er zijn diverse thema's benoemd die bijdragen aan vermindering van de kwetsbaarheid, zoals een gezamenlijke storingsdienst, rioleur 3.0 en organiseren databeheer en data-analyse. Dit laatste punt zou gefaseerd opgestart kunnen worden waarna andere gemeenten kunnen aanhaken. Enkele punten zijn al gerealiseerd, zoals een model calamiteitenplan, de Handreiking Stedelijk Afvalwater en een model regionaal GRP.

Momenteel is de themagroep bezig met de uitwerking van de branchestandaard. Hier wordt een scherpe analyse gemaakt van het kennisniveau, met inzicht in de witte vlekken. Een mogelijke tweede stap is in het beeld brengen van de benodigde en de aanwezige competenties per gemeente. Voor de uitwerking van de ranchestandaard maakt Rioned een offerte. Hier komt een voorstel voor in het BOWA van november.

6) Presentatie stand van zaken thema duurzaamheid

Mw De Maa geeft aan dat de themagroep kijkt om focus aan te brengen in het thema en punten benoemen om een succes te maken van het thema. De themagroep zoekt afstemming met de regio G&V en MRA, die ook bezig zijn met het thema duurzaamheid. Voorkomen moet worden om dingen dubbel te doen.

Vooralsnog zijn er drie thema's aangemerkt om verder uit te werken: riothermie, rioolslib en winning van lage temperatuur uit oppervlaktewater. Hier wordt er één van de drie uitgekozen om verder uit te werken. Bij deze keuze worden deskundigen betrokken. De keuze voor een van deze drie thema's wordt in het BOWA van november voorgelegd.

N.a.v. de presentaties vraagt dhr Pas of het mogelijk is een integraal voorstel te maken, waarbij dubbellingen en overlap met andere themagroepen wordt voorkomen. Dhr Altorf antwoordt dat het Leidend Team hier een coördinerende rol heeft en de samenhang in beeld brengt. Het Leidend Team bewaakt of er overlap is.

7) Rondvraag en sluiting

Dhr Kluis geeft aan dat hij met dhr De Groene lid is van het platform RBO Rijn West. Dit is een platform met vertegenwoordigers van vier waterschappen, provincies, drinkwaterbedrijven en gemeenten. Hij verzoekt om als er vragen zijn die te maken hebben met waterkwaliteit om die via dhr De Groene in het platform te brengen. Hierbij kan gedacht worden aan het opheffen van bepaalde lozingen of de aanleg van natuurvriendelijke oevers.

Dhr Zethof geeft aan dat vragen over waterkwaliteit ook via Isariz gesteld kunnen worden.

Het verzoek aan een ieder is om uiterlijk 7 juli met een suggestie te komen voor een excursie en vergaderlocatie.

Notulen BOWA d.d. 29-11-2017

Aanwezige bestuurders

P. de Groene (gemeente Stichtse Vecht) (voorzitter), H. Boland (gemeente Gooise Meren), P. Bot (gemeente Amstelveen), mw. J. Cuperus (PWN), R. van Houten (gemeente Amsterdam), J. Klaasse (gemeente Diemen), B. Lüken (BEL Combinatie), Mw. J. de Maa (gemeente Ouder-Amstel), D. Moolenburgh (gemeente De Ronde Venen), G. Pas (gemeente Huizen), T. Stam (BEL combinatie) en R. Steenwinkel (AGV)

Aanwezig van ambtelijke zijde

N. Altorf (gemeente Amstelveen), E. Broeke (gemeente Stichtse Vecht), R. van Buuren (DUO+), L. Groeneveld (gemeente Wijdmeren), R. Heuving (AGV/Waternet), mw. S. Holthuisen (AGV/Waternet), R. Kaptijn (gemeente Diemen), mw. J. Lebbink (gemeente Hilversum), H. van der Linden (PWN), D. van Marsbergen (gemeente Hilversum), T. Schoenmaker (gemeente Huizen), K. Spaan (AGV/Waternet), W. Stolp (gemeente Amstelveen), M. Streefkerk (Duo+), J. Verleun (gemeente De Ronde Venen) en P. Wassenaar (AGV/Waternet)

Afwezig met bericht

H. Bouma (gemeente Uithoorn), J.J. de Kloet (gemeente Wijdmeren), J. Kluis (gemeente Aalsmeer), N. Rood (BEL Combinatie) en mw. N. van Vroonhoven (gemeente Hilversum)

Notulen

Mw. C. de Jongh (Emma Handson)

1. Opening en vaststelling agenda

De heer De Groene opent de vergadering en heet de aanwezigen welkom.
De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Mededelingen / actualiteiten

De heer De Groene meldt het trieste bericht dat ISARIZ-lid de heer Hodzic recent is overleden.

a. Rekenkameronderzoek

De heer Steenwinkel licht toe dat de rekenkamer van waterschap AGV onderzoek heeft gedaan naar de samenwerking van AGV met de gemeenten in het BOWA. De onderzoeksresultaten zijn ter kennisgeving bij de vergaderstukken gevoegd. De heer Steenwinkel is tevreden over de positieve resultaten. De resultaten zijn in het Algemeen Bestuur (AB) besproken. De belangrijkste conclusie voor AGV is dat het AB meer moet worden meegenomen in hetgeen in het BOWA wordt besproken.

b. De brief van de drinkwaterbedrijven

Mevrouw Cuperus is informeel al bij het BOWA is betrokken, doordat zij is aangesloten bij het bestuurlijk TRIO namens de drinkwaterbedrijven. In deze vergadering wordt het BOWA formeel gevraagd in te stemmen met de participatie van de drie drinkwaterbedrijven Vitens, Waternet en PWN in het BOWA. De bedrijven hebben de aandachtsgebieden en de geldelijke bijdrage onderling verdeeld. De heer De Groene meldt in het kader van integriteit dat hij de Utrechtse gemeenten bij Vitens vertegenwoordigt.

Besluit: Het BOWA stemt in met de participatie van de drinkwaterbedrijven Vitens, Waternet en PWN in het BOWA.

c. Regiovorming klimaatadaptatie

De heer Pas licht toe dat op Prinsjesdag het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie door de Tweede Kamer is gepresenteerd. Het hierin gestelde doel is een in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust Nederland. In 2019 moeten alle gemeenten in samenwerking met waterschappen en provincies een stresstest uitvoeren, op basis waarvan zij vanaf 2020 de plannen om het gestelde doel te bereiken gereed dienen te hebben. De voortgang van de uitvoering van de plannen wordt gecontroleerd door de Deltacommissaris. Monitoring vindt regionaal plaats door middel van zogenoemde werkregio's. De VNG stelt voor de werkregio's zo veel mogelijk te laten aansluiten bij de bestaande samenwerkingsverbanden. Derhalve stelt de werkgroep Klimaatadaptatie voor het BOWA (exclusief Amsterdam) aan te melden als werkregio bij de VNG (zie vergaderstukken). Voor de bestuurlijke en de ambtelijke afvaardiging heeft de werkgroep respectievelijk de heer Boland en de heer Kaptijn bereid gevonden.

Besluit: Het BOWA gaat akkoord met het benoemen van het BOWA exclusief de gemeente Amsterdam als uitvoeringsregio voor het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie met als aanspreekpunten de heren Boland en Kaptijn.

NB Noot van de themagroep klimaatadaptatie: bij het aanmelden bleek dat BEL combinatie reeds aangemeld was bij het Platform Vallei & Eem. BEL combinatie valt hierdoor voor de regio klimaatadaptatie buiten BOWA.

d. Perspectief Groene Hart

De heer Steenwinkel heeft namens alle waterschappen in het Groene Hart zitting in de stuurgroep Groene Hart, dat als doel heeft het Groene Hart beter op de kaart te zetten. In de voormalige streekplannen werkten de provincies niet goed samen; de stuurgroep stuurt aan op een goede samenwerking. Voor de coördinatie heeft de stuurgroep de nota "Perspectief Groene Hart 2040" opgesteld. De heer Steenwinkel verzoekt de aanwezigen hun ambtenaren te vragen aandacht te hebben voor de afstemming van de omgevingsvisie op het perspectief Groene Hart. Dit is met name belangrijk voor de bodemdaling, waarvoor een gemeenschappelijke doelstelling is geformuleerd. De heer De Groene merkt op dat de oostkant van de A2 zich geen onderdeel van het Groene Hart vindt. De heer Steenwinkel erkent dat de grens willekeurig is. De problematiek is echter gelijk vanwege de veengrond. Het is zaak dat de provincie daar eensluidend beleid op formuleert. De heer De Groene vraagt vanwege de nadrukkelijke vermelding van bodemdaling naar de aansluiting bij de commissie Slappe bodem. Deze commissie is inderdaad in de stuurgroep vertegenwoordigd. Inmiddels vindt er Slappebodemoverleg plaats in het kader van Heel Holland Zakt. Deze term is gekozen om de slappebodemproblematiek in Den Haag op de agenda te krijgen. Het gaat om veel geld, dat gemeenten, provincies en waterschappen niet kunnen opbrengen.

Tenslotte merkt mevrouw De Maa op dat voor geheel agendapunt 2 geldt dat er meerdere portefeuilles samenkomen. Het is belangrijk dat BOWA-leden de verbinding met de andere portefeuillehouders zoeken om te voorkomen dat er besluiten buiten de eigen grenzen worden genomen.

De heer Steenwinkel herkent dit. Hij geeft aan dat het bij agendapunt 2.d niet om besluitvorming gaat, maar dat de aanwezige bestuurders wordt gevraagd een bestuurlijke check te doen in het eigen college.

3. Het overdrachtsdocument van de themagroepen

a. De actuele stand van zaken van de themagroepen

Klimaatadaptatie

De heer Pas licht toe dat in juni 2017 is besloten tot het uitvoeren van een gezamenlijke stresstest om een beeld te krijgen van de gevoeligheid van iedere gemeente voor extreme weersomstandigheden.

De resultaten van de stresstest zullen uiteindelijk leiden tot plannen voor het openbare, particuliere en buitengebied. Op basis hiervan wordt iedere gemeente geacht een uitvoeringsagenda op te stellen. De uitkomst van de stresstest is een hulpmiddel voor het voeren van de risicodialog met de inwoners in de vorm van het creëren van draagvlak voor te nemen maatregelen. De werkgroep doet twee voorstellen voor de komende periode:

- Het opstellen van een overgangsdokument met de beschrijving van de opgave waarvoor iedere gemeente staat met een doorkijk naar de volgende periode.
- Het uitbrengen van een persbericht nadat de stresstest intern is beoordeeld op juistheid.

Het BOWA gaat akkoord met de voorgaande voorstellen.

Assetmanagement

De heer Moelenburgh meldt dat de enquête assetmanagement veel informatie heeft opgeleverd. Hij vat deze kort samen. Er is per gemeente een verschil in de stand van zaken qua kennis en financiering van assetmanagement. Er blijkt een breed gedragen behoefte aan het delen van kennis en aan kennis van buiten de eigen organisatie. De kwaliteit van de beschikbare data wordt door de deelnemers als goed beoordeeld; het databeheer en de wijze van vastleggen kan echter beter. Tot slot neemt de informatiebehoefte toe voor meer duiding van de informatie.

De vervolgstappen zijn het organiseren van kennissessies, een assetmanagementopleiding, een dieper gaande enquête over de data en een betere samenwerking op het gebied van meten en monitoren. Het BOWA stelt het voorgaande vast.

Duurzaamheid

Mevrouw De Maa is vanaf 1 januari 2018 de enige bestuurder in de themagroep Duurzaamheid, gezien het vertrek van mevrouw Vroonhoven per die datum.

E-mailadres: conny.de.jongh@waternet.nl

De themagroep heeft drie bronnen voor duurzaamheid onderzocht.

- Nieuwe sanitatie. Hiervoor lopen enkele pilots bij Waternet; de themagroep volgt de ontwikkelingen en bekijkt wanneer de themagroep hieraan effectief kan bijgedragen.
- Riolering als warmtebron. Dit is een effectieve warmtebron, maar er is meer resultaat te behalen uit oppervlaktewater. De themagroep legt daar daarom de focus op.
- Warmte en koude uit oppervlaktewater. Vanuit het Rijk is een landelijke kanskaart gemaakt. Het voorstel is deze verder te verfijnen naar de AGV-regio.

Er is een offerte opgesteld voor een kanskaart thermische energie uit oppervlaktewater van het werkgebied AGV, een rapportage hierbij, het in kaart brengen van het totaalpotentieel van thermische energie uit oppervlaktewater binnen het werkgebied en de daaruit voortkomende kansrijke projecten. De geraamde kosten zijn € 31.000. De resultaten en onderliggende informatie kunnen worden gepresenteerd in een workshop waaruit een lijst met kansrijke projecten ontstaat. De planning is dat een kanskaart van februari tot april 2018 en de presentatie in mei of juni 2018 worden opgesteld. Het BOWA neemt hiervan kennis en stemt hiermee in.

Organisatie en kwetsbaarheid

De heer Altorf licht namens de bestuurders toe dat de werkgroep zich eerst heeft gericht op de branchestandaard, een instrument waarmee de kennis en de competenties van de medewerkers in beeld wordt gebracht. Input voor de branchestandaard bestaat uit interviews en gesprekken onder begeleiding van een extern bureau. De branchestandaard wordt bekostigd uit het budget van het BOWA van 2017 en deels van 2018. Alle gemeenten is gevraagd deel te nemen aan de branchestandaard. De gemeente De Ronde Venen neemt niet deel en van de BEL Combinatie is de deelname nog onbekend. Het voorstel van de themagroep is de branchestandaard uit te voeren. Mevrouw De Maa meldt dat de gemeenten Ouder-Amstel en Uithoorn aanhaken via DUO+. De heer Verleun licht toe dat gemeente De Ronde Venen van mening is dat haar de kwaliteiten van het eigen personeel en dat van de andere gemeenten bekend zijn. Daarnaast past niet iedere medewerker binnen iedere gemeente.

b. Financiën

De heer Altorf verwijst naar de samenwerkingsovereenkomst waarin een gezamenlijk budget van € 40.000 voor het BOWA is afgesproken. Daarnaast brengen de drinkwaterbedrijven gezamenlijk € 15.000 in. Het totale jaarlijkse budget komt daarmee op € 55.000.

Het voorstel is dit jaarlijkse budget te handhaven en indien dit ontoereikend is aanvullend per project de kosten te verdelen over de deelnemende organisaties.

Besluit: Het BOWA gaat akkoord met dit voorstel

c. Invulling doorpakken BOWA

Mevrouw Holthuijsen vertelt dat zij signalen heeft ontvangen dat met het BOWA moet worden doorgepakt. De vraag is of de bestuurders dit gedachtegoed aan hun opvolgers willen doorgeven of dat er nog ontbrekende onderwerpen zijn. Daarnaast kwam uit het rekenkameronderzoek de Omgevingswet als ontbrekend onderwerp. Mevrouw Cuperus benadrukt ervoor te waken dat te veel vraagstukken aan de orde komen; er moet doordacht worden besloten om een onderwerp al dan niet mee te nemen. Meerdere bestuurders vinden dat het thema Omgevingswet onderdeel moet worden van iedere werkgroep vanwege de integraliteit. De heer De Groene vraagt de heer Steenwinkel namens AGV een voorstel te maken voor het opnemen van de Omgevingswet voor wat betreft water in alle themagroepen.

4. De branchestandaard

De heer Altorf licht toe dat de rioleringskennis in beweging is; de gemeentelijke watertaken nemen toe en er moet meer werk met minder mensen worden verricht. De kernvraag is hoe de gemeenten ervoor kunnen zorgen de juiste kennis en competenties in huis te hebben om de gemeentelijke watertaken naar behoren te kunnen blijven uitvoeren en daarnaast hoe dit in de regionale samenwerking kan worden opgelost. Het is belangrijk dat iedere gemeente hieraan meedoet.

De insteek van de branchestandaard is eerst de kennis en daarna de competenties in beeld te brengen. Vervolgens wordt bekeken hoe de gemeenten elkaar kunnen helpen en versterken. Volgens de heer Moolenburgh heeft de branchestandaard voor gemeente De Ronde Venen geen toegevoegde waarde. Hij wil echter gehoor geven aan de oproep er nogmaals over na te denken. De Ronde Venen staat ervoor open de aanwezige kennis te delen met de andere gemeenten.

Besluit: Het BOWA stemt in met het uitvoeren van de branchestandaard en deze te financieren uit de jaarlijkse budgetten.

5. De VNG-ledenbrief / de monitor

Mevrouw Holthuijsen vertelt dat de monitor voor het bepalen van de voortgang in het kader van het Bestuursakkoord Water voor de tweede maal is ingevuld. Jaarlijks worden in februari de cijfers aan de VNG doorgegeven. De drinkwaterbedrijven hebben de monitor voor het eerst ingevuld en de resultaten daarvan zijn in het totaalbeeld verwerkt. De definitieve resultaten zijn sinds kort bekend.

De in 2016 behaalde besparing in de (afval)waterketen is met 100% ruim boven de doelstelling. Voor kwaliteit (het professionaliseren van beheer) is het resultaat 63% tegenover een doelstelling van 60%. De kwetsbaarheid wordt uitgedrukt in robuustheid; deze komt met 57% iets onder de doelstelling van 60% uit. Dit kan worden verbeterd door de eigen organisatie te versterken en door meer samen te werken. Dit sluit weer aan bij de branchestandaard.

Het onderwerp duurzaamheid is voor het eerst aan de monitor toegevoegd en is nog in ontwikkeling.

De prognose van de kostenontwikkeling per gemeente laat zien dat Amsterdam een belangrijke speler is en dat 60% van de gemeenten de doelstelling voor 2020 nog niet heeft behaald. Gooise Meren en BEL Combinatie hebben geen cijfers kunnen aanleveren; voor beide gemeenten zijn voor de monitor de cijfers uit 2015 gebruikt. De conclusie is dat het BOWA goed op weg is en dat er aandacht moet blijven voor de gewenste besparingen. Op 11 januari 2018 heeft het Leidend Team overleg over de resultaten van de monitor en de analyse hiervan.

De heer Van Houten wenst de analyse van de gegevens te ontvangen voor meer duiding van de resultaten. Mevrouw Holthuijsen zegt toe dat de bevindingen van de analyse per e-mail worden gedeeld met het BOWA. Tevens worden deze als startpunt in het overgangsdokument opgenomen. De heer Pas oppert de indicator klimaatbestendige stad bij het thema Duurzaamheid uit te breiden naar klimaatbestendige omgeving vanwege de aansluiting bij het landelijke thema Buitengebied.

Mevrouw Holthuijsen geeft deze suggestie door aan de koepelorganisatie Samenwerken aan water. De vragen vanuit Samenwerken aan water voor het thema Duurzaamheid worden aan de themagroep voorgelegd ter beoordeling. In dit kader vraagt mevrouw De Maa om bestuurlijke uitbreiding van de themagroep, waarop de heer Moolenburgh zich hiervoor beschikbaar stelt. Mevrouw Lebbink kijkt wat er vanuit gemeente Hilversum mogelijk is.

6. Het Handboek Onderhoud Oppervlaktewater

De heer Moolenburgh geeft aan dat het proces omtrent het Handboek Onderhoud Oppervlaktewater ter besluit voorligt. Na akkoord van het BOWA wordt het handboek ter besluitvorming aan alle colleges voorgelegd. De heer Van Buuren vult aan dat in het extra BOWA van 7 maart 2018 alle individuele besluiten van de colleges en AGV worden verzameld, waarna het thema feestelijk wordt afgesloten. De heer Van Buuren is zeer tevreden over de wijze waarop het handboek tot stand is gekomen en de door eenieder geleverde input. Hij heeft een conceptcollegevoorstel aan ISARIZ verstuurd. Mocht dit format voor een gemeente afwijkend zijn, is hij bereid hierbij hulp te bieden. De heer Moolenburgh roept op in het geval zich binnen een gemeente problemen voordoen bij de besluitvorming over het handboek, dit tijdig te melden bij de themagroep om vertraging in het proces te voorkomen. De heer Groeneveld meldt dat gemeente Wijdemeren het handboek ook gaat gebruiken voor vergelijkbare afspraken over het Plassenschap.

Besluit: het BOWA spreekt de intentie uit de inhoud van het Handboek Onderhoud Oppervlaktewater te onderschrijven en de individuele gemeenten en AGV positief te adviseren de afspraken in het handboek te hanteren als gezamenlijke gedragslijn voor samenwerking tussen de gemeenten en waterschap AGV op het gebied van onderhoud oppervlaktewater en (her)inrichting van stedelijk gebied.

7. Rondvraag en sluiting

Er zijn geen vragen voor de rondvraag.

Het volgende (extra) BOWA is gepland op 7 maart 2018 in Uithoorn.

De heer De Groene sluit het formele deel van het BOWA met de constatering dat de themagroepen een goede inbreng hebben en adviseert de opvolgers om de huidige werkwijze te handhaven.

Klimaatadaptatie: resultaten stresstest – interactieve sessie

De heer Spaan introduceert mevrouw Coppens van adviesbureau Nelen & Schuurmans, het bureau dat de stresstest voor het BOWA heeft uitgevoerd. In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is aangekondigd dat iedere gemeente een stresstest moet doen. De stresstest geeft modelmatige informatie over wat

E-mailadres: conny.de.jongh@waternet.nl

het veranderende klimaat voor de omgeving betekent. Iedere gemeente kan de resultaten met de eigen kennis analyseren. De stresstest wordt een iteratief proces waarin met voortschrijdend inzicht nieuwe keuzes kunnen worden gemaakt.

Mevrouw Coppens presenteert de resultaten van de stresstest in de vorm van een klimaatatlas AGV en BOWA. Het doel is dat de klimaatatlas bijdraagt aan het proces naar een klimaatadaptatiestrategie. De waterinformatie is gedetailleerd en begrijpelijk (voorzien van context) weergegeven en eenvoudig bereikbaar via AGV.klimaatatlas.net.

Op basis van de klimaatatlas wordt inzicht verkregen in de klimaatbestendigheid van een gemeente en waar klimaatproblemen kunnen worden verwacht. Op basis daarvan kunnen maatregelen worden genomen en afspraken worden gemaakt over wie wat moet gaan doen en hoe bestuur, collega's en inwoners kunnen worden betrokken. Alle bebouwde gebieden zijn in de atlas verwerkt.

Mevrouw Coppens toont kort alle kaarten en focust daarna op de vier wateroverlastkaarten die in de atlas zijn ontsloten waarin neerslagafvoerprocessen, het hoogtemodel, infiltratie en frictie tijdens stroming zijn verwerkt. Het gaat om een quickscan die kan worden uitgebreid. Met name de riolering is in de klimaatatlas niet meegenomen. Uitzondering hierop is Amsterdam, waarvoor in een eerdere test de riolering wel was inbegrepen. De heer Spaan legt uit dat riolering bij extreme buien slechts een kleine component in het geheel is. Deze toevoegen kan een vervolgstap zijn. Kallibratie is mogelijk en vraagt eveneens een extra investering.

De heer Van Houten weet uit de praktijk van de gemeente Amsterdam dat de situaties van 'water op straat' verschillend zijn in de modelmatige, feitelijke en schademeldingsituatie.

Na de door de themagroep Klimaatadaptatie georganiseerde Grote Klimaatadaptatiequiz komt de heer De Groene terug op het bij agendapunt 3 door themagroep Klimaatadaptatie genoemde persbericht over de resultaten van de stresstest. Afsproken wordt dat de themagroep een persbericht voorbereidt en ter ondersteuning een annotatie maakt voor de bestuurders en de ambtelijke ondersteuners. Het persbericht wordt besproken in het ISARIZ-overleg van 12 december 2017, waarna het op 15 december 2017 wordt verspreid via de raadsinformatiebrief.

Notulen BOWA d.d. 07-03-2018

Aanwezige bestuurders

H. Boland (gemeente Gooise Meren) (voorzitter), P. Bot (gemeente Amstelveen), H. Bouma (gemeente Uithoorn), J. Klaasse (gemeente Diemen), J.J. de Kloet (gemeente Wijdemeren), P. Kruiswijk (AGV), D. Moolenburgh (gemeente De Ronde Venen), G. Pas (gemeente Huizen) en R. Steenwinkel (AGV)

Overige aanwezigen

N. Altorf (gemeente Amstelveen), G. Barendregt (gemeente Gooise Meren), R. van Buuren (DUO+), L. Groeneveld (gemeente Wijdemeren), R. Heuving (AGV/Waternet), mw. S. Holthuijsen (AGV/Waternet), R. Kaptijn (gemeente Diemen), B. Kiewiet (gemeente Wijdemeren) H. van der Linden (PWN), R. van Nuss (BEL Combinatie), T. Poot (gemeente De Ronde Venen), R. Roelfsema (Waternet), T. Schoenmaker (gemeente Huizen), M. Streefkerk (Duo+), M. van Vliet (AGV), P. Wassenaar (AGV/Waternet) en R. Zethof (gemeente Huizen)

Afwezig met berichtgeving

Mw. J. Cuperus (PWN), R. van Houten (gemeente Amsterdam), J. Kluis (gemeente Aalsmeer), B. Lüken (BEL Combinatie), Mw. J. de Maa (gemeente Ouder-Amstel), N. Rood (BEL Combinatie), W. van der Spek (gemeente Hilversum), T. Stam (BEL combinatie) en H. Tuning (gemeente Weesp)

Notulen

Mw. C. de Jongh (Emma Handson)

1. Opening en vaststelling agenda

De heer Boland opent de vergadering als eenmalige interim-voorzitter en heet de aanwezigen welkom. De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Notulen BOWA d.d. 29 november 2017

De notulen van het BOWA d.d. 29 november 2017 worden ongewijzigd vastgesteld.

3. Mededelingen / actualiteiten

De heer Boland meldt dat dit extra BOWA een feestelijk tintje heeft vanwege de door het BOWA behaalde successen in de bijna afgelopen raadsperiode. Het is belangrijk het functioneren van het BOWA goed aan de wethouders van de volgende raadsperiode over te dragen.

De heer Boland richt een bijzonder welkom aan de heer Kruiswijk, lid van het dagelijks bestuur van het Waterschap met waterkwaliteit in zijn portefeuille.

Tot slot deelt de heer Boland mee dat er een wisseling in het Leidend Team heeft plaatsgevonden. Dick van Marsbergen van gemeente Hilversum heeft het Leidend Team verlaten; Ton Poot van gemeente De Ronde Venen neemt zijn rol over.

4. Het Handboek Onderhoud Oppervlaktewater

De heren Van Buuren en Van Vliet waren de afgelopen twee jaar de trekkers van de werkgroep voor het Handboek Onderhoud Oppervlaktewater. Naast hen bestaat de werkgroep uit de heer Clewits van gemeente Amstelveen, de heer Roelfsema van Waternet, de heer Broeke van gemeente Stichtse Vecht en de heer Verleun van gemeente De Ronde Venen. Het Handboek handelt vooral over welke taken het waterschap en welke taken de gemeente uitvoert.

Om de stand van zaken weer te geven wordt de wethouder / vertegenwoordiger van elke gemeente gevraagd ter plekke op een kaart aan te geven wat de gemeente heeft besloten over het handboek door er een groene, oranje of rode pijl op te plakken. Het resultaat is dat alle gemeenten en het waterschap positief hebben besloten over het Handboek, behalve Amsterdam. In het verleden zijn tussen de gemeente Amsterdam en het waterschap AGV afspraken gemaakt over het onderhoud van het oppervlaktewater die in lijn zijn met de afspraken in het Handboek. Dit houdt in dat vanaf vandaag in alle gemeenten eenzelfde werkwijze wordt aangehouden.

De initiatiefnemers vanuit het BOWA voor het Handboek zijn de heren Bouma en Kruiswijk. De heer Bouma vindt het bijzonder dat het proces binnen zijn zittingsperiode van vier jaar is afgerond. Hij meent dat het BOWA een inhoudelijke verbeterslag heeft gemaakt. In het proces tot het Handboek is de tijd genomen voor gezamenlijk overleg over de huidige en de toekomstige situatie. De heer Bouma complimenteert het BOWA met het behaalde resultaat. De heer Kruiswijk vertelt dat het proces is gestart met het beoordelen wie wat doet, waarna de regelgeving is bekeken om vast te kunnen stellen wie waarvoor verantwoordelijk is. Het uitgangspunt bij de uitwerking van het Handboek was zo laag

mogelijke maatschappelijke kosten. Het hanteren van het Handboek leidt tot een eenduidige werkwijze met tijdwinst en energiebesparing tot gevolg. De heer Kruiswijk vindt het BOWA een goed samenwerkingsinstrument. Hij dankt de heren Van Vliet en Van Buuren voor hun inzet in het gehele proces.

De heer Roelfsema, assetmanager Waterlopen bij Waternet, vertelt dat Assetmanagement de balans tussen prestatie, kosten en risico's inhoudt. In dat kader is het Handboek een goed instrument om de juiste taken samen op een goede manier uit te voeren. Het gevolg hiervan is dat het areaal optimaal wordt onderhouden, waar de burger uiteindelijk bij is gebaat. Zowel de gemeenten als het waterschap zijn gebaat bij een klimaatbestendige en duurzame inrichting van het stedelijk gebied.

De belangrijkste onderwerpen zijn in het Handboek opgenomen. De heer Van Vliet geeft aan dat hij nog kansen voor samenwerking ziet bij het onderhouden van niet-primaire wateren in het stedelijk gebied en bij het onderhouden van vaarwegen met een primaire waterfunctie waarvan een gemeente als vaarwegbeheerder is aangewezen. Daarnaast geldt dat beschoeiingen die meerdere belangen dienen, onder de verantwoordelijkheid van zowel de gemeente als het waterschap vallen. In het handboek worden hiervoor handvatten geboden, die nader kunnen worden uitgewerkt.

Beleidsmedewerker Infra de heer Kaptijn heeft het concept van het Handboek meermaals ter becommentariëring voorgelegd gekregen. Hij vond het proces prettig en open en is zeer tevreden met het resultaat. De werkgroep heeft de input van de heer Kaptijn als waardevol ervaren.

Over de implementatie van het Handboek zegt de heer Van Vliet dat AGV in 2018 bij de jaarlijkse afstemming van het onderhoud met de gemeenten, het Handboek en de daaruit voortvloeiende wijzigingen ter sprake brengt. In het ISARIZ-overleg volgt het informeren van alle deelnemers over het Handboek en de gevolgen ervan met het verzoek om deze informatie binnen de eigen organisatie te verspreiden. De werkgroep blijft in stand voor het verlenen van nazorg. De heer Van Buuren is trots op het resultaat en op het feit dat alle betrokken partijen erachter staan. Daarnaast kijkt hij terug op een goede en open samenwerking met de heer Van Vliet en de werkgroep. Alle onderwerpen zijn van alle kanten belicht en vanuit de burger benaderd.

Aan de aanwezigen wordt gevraagd op post-its te vermelden welke boodschap zij willen meegeven aan de (collega-)ambtenaren, de opvolgende wethouder of aan de gemeente c.q. het waterschap bij het werken met het Handboek. De antwoorden staan in de bijlage.

Op de vraag of de bestuurders over het Handboek willen communiceren naar de buitenwereld, antwoorden zij dat dit succes zeker moet worden gedeeld. De werkgroep maakt een voorstel voor een gezamenlijk persbericht. Tot besluit overhandigen de heren Van Buuren en Van Vliet het Handboek aan de twee initiatiefnemers.

5. Het conceptoverdrachtsdocument voor de nieuwe wethouders

Mevrouw Holthuijsen toont een filmpje over het BOWA. Haar conclusie is: samenwerken is leuk! Zij vat de inhoud van het overdrachtsdocument kort samen en benoemt dat door de samenstelling van het overdrachtsdocument iedere wethouder dezelfde informatie ontvangt. Vervolgens geven de themagroepen een korte pitch over de stand van zaken.

Themagroep Assetmanagement heeft de afgelopen periode veel data verzameld en richt zich de komende periode op het nuttig inzetten hiervan voor een balans tussen kosten, risico's en resultaten. De themagroep gaat kennissessies organiseren om elkaar beter te vinden in de samenwerking. Daarnaast valt de werkgroep Dijkverbetering in combinatie met wegonderhoud onder de themagroep. Themagroep Kwetsbaarheid en organisatie is druk bezig met de branchestandaard. De aanwezige kennis op het gebied van gemeentelijke watertaken is reeds in beeld gebracht en aan de betreffende medewerkers teruggekoppeld. De vervolgstap is de competentiescan om te bepalen of en op welke wijze de medewerkers / gemeenten elkaar kunnen ondersteunen.

Themagroep Klimaatadaptatie is vanaf juni 2017 bezig geweest met de stresstest die eind 2017 is gerealiseerd. De Deltacommissie heeft de voortvarendheid van de themagroep opgemerkt en heeft de groep gevraagd mee te werken aan een versnellingsprogramma met als doel hoe ervoor te zorgen dat het thema klimaatadaptatie richting 2020 gemeentebreed in allerlei programma's is verankerd. De resultaten hiervan volgen na de verkiezingen.

Themagroep Duurzaamheid heeft een offerte aangevraagd voor een onderzoek met betrekking tot temperatuur van oppervlaktewater en warmte.

De aanwezigen zijn zeer te spreken over het overdrachtsdocument en voornemens het door te geven aan de opvolgende portefeuillehouders Water en aan de gemeenteraden.

Besluit: Het BOWA stelt het overdrachtsdocument vast.

De heer Steenwinkel brengt in herinnering dat de rekenkamercommissie van het waterschap het functioneren van het BOWA kritisch heeft bekeken en daar positief over was. De enige opmerking was dat de heer Steenwinkel als verantwoordelijk DB-lid van het waterschap het algemeen bestuur (AB) matig heeft geïnformeerd. De komende periode besteedt de heer Steenwinkel hieraan aandacht. Hij stuurt het overdrachtsdocument naar het AB om te tonen wat het BOWA de afgelopen tijd heeft gedaan. Daarnaast wil hij met het AB de eigen ambities van AGV voor het BOWA formuleren. Tijdens het BOWA van 5 juli 2018 presenteert de heer Steenwinkel het resultaat hiervan. Vervolgens bepalen de gemeenten en de drinkwaterbedrijven hun eigen ambities. Het streven is dat op het BOWA van 29 november 2018 het gezamenlijk ambitiedocument BOWA voor de komende jaren vastgesteld wordt.

6. Rondvraag en sluiting

Mevrouw Holthuijsen vertelt dat de wethouders tijdens de afsluitende borrel worden geïnterviewd en gefilmd ten behoeve van de overdracht aan de nieuwe wethouders. De film wordt op het BOWA van 5 juli 2018 getoond. Dit BOWA vindt plaats in gemeente Gooise Meren.

De heer Boland sluit af met de woorden dat in het BOWA op een unieke en praktische manier wordt samengewerkt. Dit heeft meerdere handboeken opgeleverd en een beheerplan (wegen op) dijken staat op de planning. Het is prettig hierover zowel op bestuurs- als op ambtelijk niveau met elkaar in gesprek te zijn. Als het met elkaar in openheid en eerlijkheid delen van de aanwezige kennis wordt vastgehouden in de volgende periode, blijft het BOWA volgens de heer Boland een succes.

Nieuwsbrief BOWA nr. 1

Gemeentelijke samenwerking in de regio AGV

Nieuwsbrief van het Bestuurlijk Overleg Water AGV-Gebied BOWA Nr. 1, september 2017

BOWA: wat is het en waarom bestaat het?

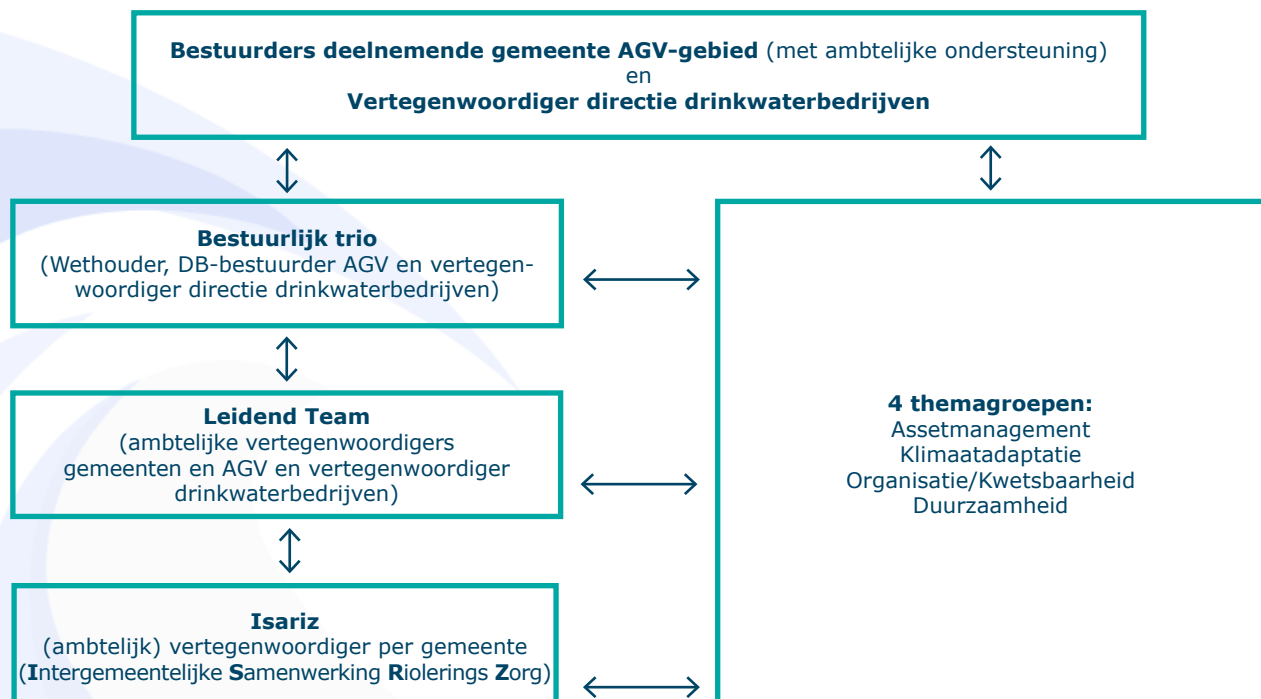
Op 23 mei 2011 is het Bestuursakkoord Water (BAW) door de koepels ondertekend. Hierin is vastgelegd dat gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven gezamenlijk in de waterketen een doelmatigheidswinst van € 450 miljoen per jaar realiseren in 2020 ten opzichte van 2010. In de regio AGV bestaat hiervoor het BOWA-Bestuurlijk Overleg Water AGV-gebied.

De mantelovereenkomst is ondertekend op 14 februari 2013. Voor adequate samenwerking is bestuurlijke steun nodig om tot concrete werkbare afspraken te komen. De BOWA is een samenwerking van AGV met de 15 in de regio AGV liggende gemeenten en de 3 drinkwaterbedrijven met het doel te komen tot de realisatie van de regionale doelstellingen.

voor meer informatie:
www.samenwerkenaanwater.nl

De organisatie BOWA

Contactpersonen

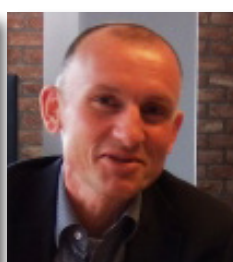
**Voorzitter
Isariz**

Ron Kaptijn

Beleidsmedewerker gemeente Diemen

**Voorzitter
Leidend Team**

Nico Altorf

Hoofd Realisatie & Beheer gemeente Amstelveen

**Programma-
manager BOWA**

Saskia Holthuijsen

Assetmanagement Waterketen Waternet

Bestuurlijk TRIO

**Voorzitter
BOWA**

Pieter de Groene

Wethouder gemeente Stichtse Vecht

Joke Cuperus

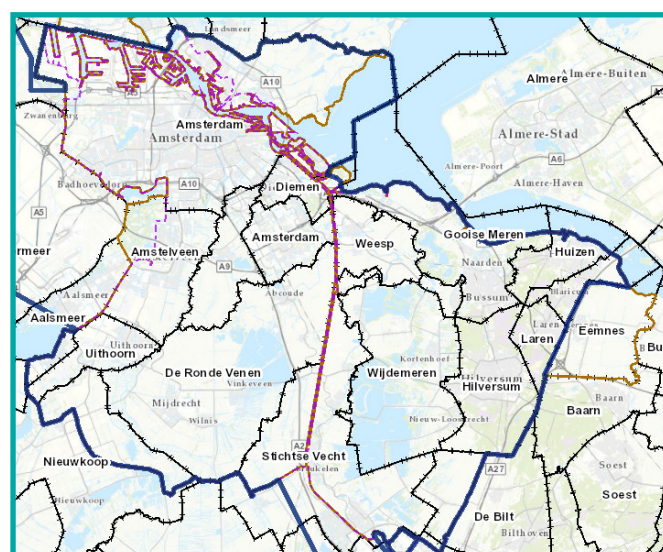
Algemeen directeur van PWN Drinkwaterbedrijf

Rolf Steenwinkel

DB-lid AGV

Deelnemende partijen

Gemeenten

- Aalsmeer
- Amstelveen
- Amsterdam
- Blaricum
- De Ronde Venen
- Diemen
- Hilversum
- Eemnes*
- Gooisemeeren
- Huizen
- Laren
- Ouder-Amstel
- Stichtse Vecht*
- Uithoorn
- Weesp
- Wijdemeren

En verder

Waterschap Amstel, Gooi en Vecht

Drie drinkwaterbedrijven:

- Waternet
- Vitens
- PWN

* Stichtse Vecht neemt ook deel aan regio Winnet, Eemnes neemt ook deel aan Platform Vallei en Eem

Wist u dat.....

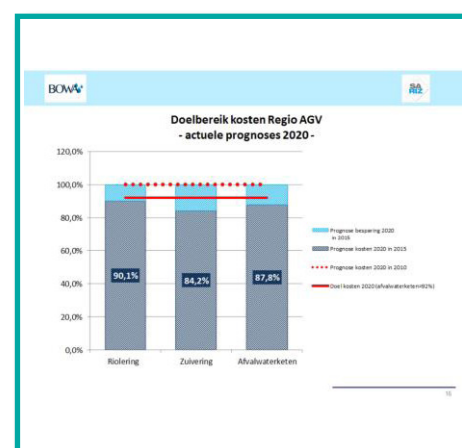
Diemen, Gooise Meren en Amstelveen net een aanbesteding hebben afgerond voor een meerjarige raamovereenkomst kolkenzuigen met GPS-inmeting. Of gezamenlijk aanbesteden een financieel aantrekkelijker resultaat oplevert blijft vaak gissen. Wat zeker is, is dat de kwaliteit van de aanbestedingsdocumenten hoger is komen te liggen. Samenwerking zorgt voor een beter doordacht resultaat.

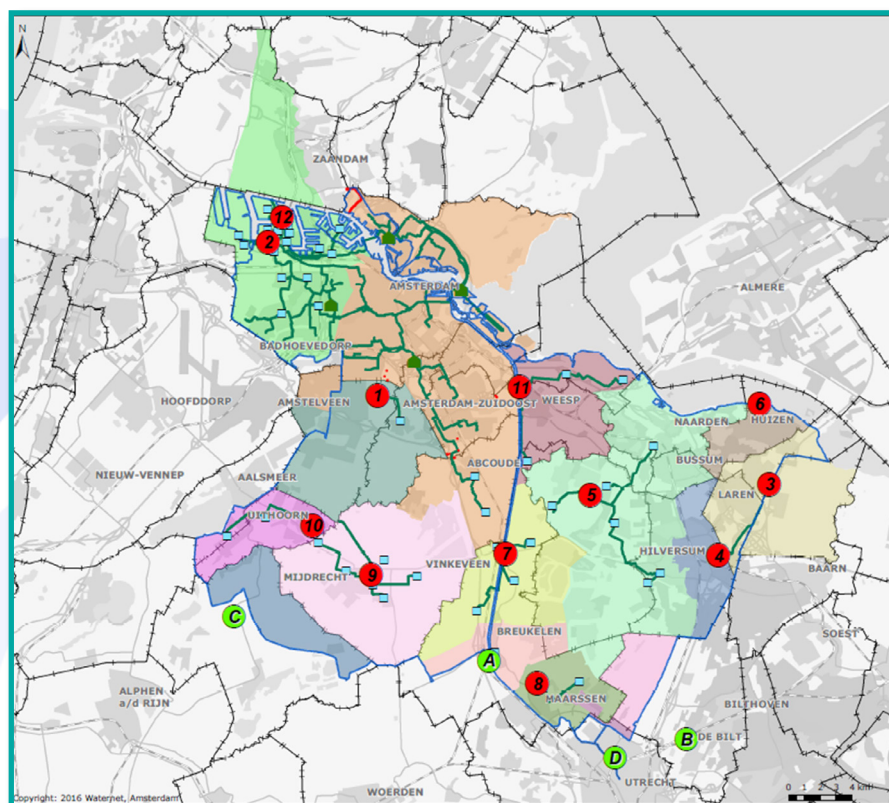
Monitor als tool voor de voortgang (BAW)

Om de voortgang van de regionale ambities te kunnen duiden heeft de regio in 2016 voor het eerst gebruik gemaakt van de landelijke monitor (peiljaar 2015). Deze monitor is gedaan volgens de methode van de koepel Samenwerken aan water. Momenteel is in de Intergemeentelijke Samenwerking in de rioleringszorg (Isariz) aandacht voor de monitor peiljaar 2016.

De regio AGV ligt op koers. De in 2016 ingevulde monitor laat de prognoses van de kosten in 2020 zien. De besparingsdoelstelling (8%) is in 2015 zelfs al ruimschoots bereikt. Halverwege de looptijd van het BAW is het verminderen van de personele kwetsbaarheid en het verder professionaliseren van het beheer ('kwetsbaarheid' en 'kwaliteit') halverwege de doelstelling.

De 12 zuiveringskringen in de regio AGV

Het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) heeft de zorgtaak om stedelijk afvalwater te transporteren en te zuiveren. Om het afvalwatersysteem hiervoor optimaal in te richten en de assets te beheeren is een integrale aanpak nodig.

In het Masterplan Zuiveren staat de richting voor de korte termijn 2016-2021, middellange termijn 2022-2035 en lange termijn na 2035 geschetst. Het op 15 december 2016 vastgestelde Masterplan geeft de onderbouwing voor het bestaansrecht van de rioolwaterzuiveringsinstallaties met bijbehorend aanvoersysteem, in beheer en eigendom van AGV.

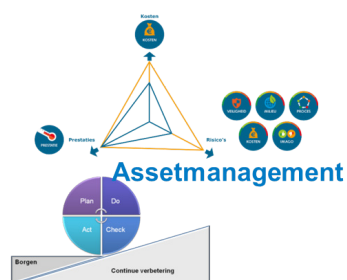

De 4 thema's, wat zijn de actualiteiten...?

De verschillende leden van het BOWA hebben een thema geadopteerd en werken deze uit. Per themagroep bestaat de ambtelijke ondersteuning uit dezelfde gemeenten. Bij iedere groep sluit een Waternet-collega aan. Vanuit de drinkwaterbedrijven sluit een collega aan op drie van de vier groepen (met uitzondering van thema organisatie/kwetsbaarheid).

Assetmanagement

Gecoördineerde activiteiten van een organisatie om waarde te realiseren uit assets. Binnenkort vinden besprekingen plaats over het Handboek Onderhoud Oppervlaktewater. Het streven is het handboek in 2017 op te leveren.

Duurzaamheid

Vooral nog zijn er drie onderwerpen aange merkt om nader te bekijken: riothermie, rioolslib en winning van lage temperatuur uit oppervlaktewater; één daarvan wordt gekozen voor nadere uitwerking.

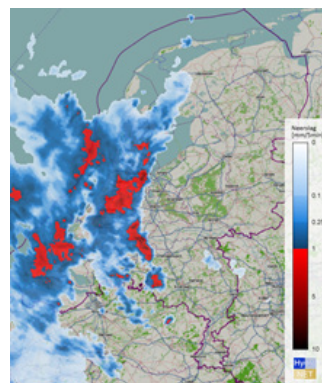
Organisatie / kwetsbaarheid

Voor de Branchestandaard Stichting Rioned is een offerte gevraagd. Uitvoering vindt plaats als de financiële zaken zijn gedekt.

Klimaatadaptatie

Op 11 juli 2017 heeft een inspirerende bijeenkomst over dit onderwerp plaatsgevonden. Het doel is samen één taal te gaan spreken op weg naar de 'Regionaal dekkende stresstest extreme neerslag en hittestresstest'.

Natuurlijk: voor al uw vragen naar Isarizgooglegroups... ;-)

Excursie drinkwaterplant

Na presentaties over de 'Ontwikkelingen en gevolgen voor natuur en stedelijke omgeving' volgde een bezoek aan de drinkwaterwinning Loosdrecht.

Agenda 2017

7 september
Leidend Team met
bestuurderlijk Trio

12 september
Isariz met managers

26 oktober
Leidend Team met
bestuurderlijk Trio

29 november
BOWA

7 december
Leidend Team

12 december
Isariz (jaaraafsluiting)

Besproken in de BOWA vergadering in juni 2017

- Het onderzoek van de rekenkamer van AGV naar de samenwerking van het waterschap met de gemeenten wordt in juli 2017 afgerond, waarna de conclusies volgen.
- Het voorstel van de drinkwaterbedrijven om te gaan participeren in de BOWA-structuur, inclusief een financiële bijdrage.
- De lijst van successen in de afgelopen periode.
- De presentaties van de stand van zaken van de 4 thema's.

**Denk aan onze toekomst:
Studenten en scholieren
inspireren!!!**

Isariz (Intergemeentelijke Samenwerking RioleringsZorg) leverde in 2016/2017 veruit de meeste projecten voor de minorstudie "De Klimaatbestendige Stad" voor studenten van de Hogeschool van Amsterdam.

Colofon

Eindredactie:
Saskia Holthuijsen
saskia.holthuijsen@waternet.nl

Vormgeving en lay-out:
Marjan Schermerhorn
Waternet

Nieuwsbrief BOWA nr. 2

Gemeentelijke samenwerking in de regio AGV

Nieuwsbrief van het Bestuurlijk Overleg Water AGV-Gebied BOWA Nr. 2, december 2017

Van de programma- manager.....

Terugkijkend op 2017: wat is in de samenwerking tussen Isariz (Intergemeentelijke samenwerking rioleringszorg) en BOWA veel energie gestopt en wat is er ook veel uitgekomen! De themagroepen (bestuurders en ambtenaren) zijn van start gegaan, hebben projecten opgepakt en zelfs al resultaten gepresenteerd. Het "Handboek onderhoud oppervlaktewater" biedt een duidelijk handvat voor toekomstige verantwoordelijkheden en afspraken. Het peilbuizennetwerk is actief. Er is gezamenlijk aanbesteed. Kortom, we kunnen tevreden terugkijken.

Het rekenkameronderzoek van AGV schetst ook een positief beeld van het BOWA. En tegelijk zijn er weer nieuwe uitdagingen: het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie is actief geworden. De Masterclass klimaatadaptatie en de uitgevoerde stresstests zijn een

goede basis
voor ver-
volgstappen.
Geweldig dus!

Ik wens
iedereen
fijne dagen
en veel plezier
in 2018!

Uit het BOWA van 29 november 2017

Wat zijn de genomen besluiten?

- Instemming met participatie in het BOWA van de drinkwaterbedrijven Vitens, Waternet en PWN.
- Benoeming van het BOWA (exclusief de gemeente Amsterdam) als uitvoeringsregio voor het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. De aanspreekpunten zijn de heer H. Boland (wethouder gemeente Gooise Meren) en de heer R. Kaptijn (voorzitter Isariz, beleidsmedewerker Diemen).
NB: De BEL-combinatie is aangemeld bij Platform Vallei & Eem.
- Instemming met het instandhouden van het jaarlijkse BOWA-budget van € 55.000,-. Indien het reguliere budget ontoereikend is, geldt een verdeling van de kosten per project over de deelnemende organisaties.
- Instemming met het uitvoeren van de Branchestandaard Rioned (zie themagroepen).

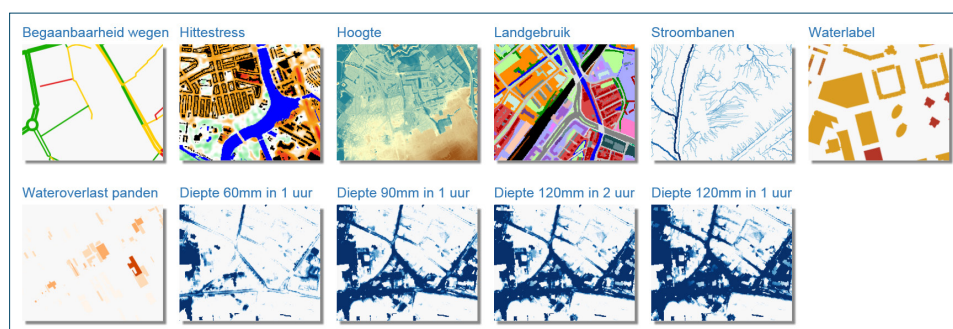
Onderhoud van waterpartijen in stedelijk gebied

Het BOWA heeft verder de intentie uitgesproken de inhoud van het "Handboek onderhoud oppervlaktewater" te onderschrijven. Het BOWA zal de individuele gemeenten en AGV positief adviseren de afspraken in het handboek te hanteren als gezamenlijke gedragslijn voor samenwerking tussen de gemeenten en het waterschap AGV op het gebied van onderhoud oppervlaktewater en (her)inrichting van stedelijk gebied.

De themagroepen presenteren hun plannen.....

Klimaatadaptatie

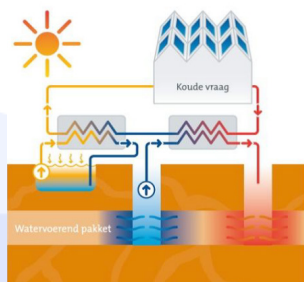
Op basis van de uitkomsten van de stresstest (bereikbaar via AGV.klimaatatlas.net) wordt een overdrachtsdocument opgesteld. Dit document beschrijft de opgave waarvoor iedere gemeente staat alsmede een doorkijk naar de volgende periode. Begin januari 2018 volgt een persbericht.

Assetmanagement

De enquête Assetmanagement heeft veel informatie heeft opgeleverd, waarmee de themagroep aan de slag gaat. De themagroep zal kennissessies en een assetmanagementopleiding organiseren en een diepgaande enquête houden over de data en een betere samenwerking op het gebied van meten en monitoren.

Duurzaamheid

De focus van de themagroep Duurzaamheid ligt op warmte en koude uit oppervlaktewater. In het eerste halfjaar 2018 wordt de kanskaart thermische energie uit oppervlaktewater van het werkgebied AGV uitgewerkt. Dit resulteert in een rapportage, een beeld van het totaalpotentieel van thermische energie uit oppervlaktewater. Het vervolg is een overzicht met daaruit voortvloeiende kansrijke projecten.

Organisatie en kwetsbaarheid

In sommige organisaties zijn de water- en rioolbeheertaken bij een klein aantal medewerkers belegd. Het zijn specialisten/éénpitters, met veel kennis en ervaring. Dat maakt een organisatie kwetsbaar. Gemeenten moeten zorgen dat zij de juiste kennis en competenties in de organisaties hebben om de water-taken in gemeenten en regio goed uit te kunnen voeren. Nu en in de toekomst.

De themagroep Organisatie en kwetsbaarheid is hiermee aan de slag gegaan. Zij zullen in kaart (laten) brengen hoe onze regio er voor staat, met behulp van de Branchestandaard. Eerst weten waar we staan en dan een plan maken! De Branchestandaard is een door de Stichting Rioned ontwikkeld, breed inzetbaar instrument. Interviews en gesprekken maken de aanwezige kennis en competenties inzichtelijk. Na analyse weet de regio waar de gemeenten staan en waar "witte vlekken" zitten. Met de resultaten van de Branchestandaard maakt de themagroep een voorstel om onze organisatie(s) en de samenwerking te versterken in Isariz/BOWA.

In januari volgen de interviews en gesprekken. Naar verwachting verschijnt de rapportage in het voorjaar van 2018.

60 mm/h,
90 mm/h,
120 mm/h
(onze 3 stresstestbuien)

Na het serieuze werk in het BOWA...

..... volgde de Grote Klimaatadaptatie Pubquiz, waarin vier teams van elk drie bestuurders streden om de eer. Ron Kaptijn presenteerde de quiz als een volleerde quizmaster en bracht zelfs zijn zangkunsten ten gehore.

Het team van de heren De Groene en Pas en mevrouw De Maa won de pubquiz.

Wist u dat...

.... de besparing in de (afval)waterketen, die in 2016 door de samenwerkende gemeenten en het waterschap in het AGVgebied is behaald, 100% is. Dat is ruim boven de doelstelling. Voor kwaliteit (het professionaliseren van beheer) is het resultaat 63%, tegenover een doelstelling van 60%. De kwetsbaarheid wordt uitgedrukt in robuustheid; deze komt met 57% iets onder de doelstelling van 60% uit.

Een vierde handboek.....?

Waterschap AGV wil graag afspraken maken met gemeenten over een goede samenwerking op het gebied van gemeentelijke beheertaken op de dijk (wegen, nutsvoorzieningen en groen). De vorm voor het vastleggen van deze afspraken staat nog niet vast, maar het doel is duidelijk:

- Als één overheid optreden richting de omgeving.
- Kosten besparen door 'werk met werk' te maken.
- De planning van het Dijkverbeteringsprogramma 2017-2024 afstemmen op de planning van wegbeheer van de gemeente.

Een gezamenlijk vastgelegde werkwijze leidt tot duidelijke uitgangspunten en laat minder ruimte voor discussies, waardoor de focus komt te liggen op de zaken die er werkelijk toe doen.

Agenda 2018

11 januari	Leidend Team
25 januari	Leidend Team met bestuurlijk trio
8 februari	Managersoverleg
7 maart	Extra BOWA
15 maart	Leidend Team
29 maart	ISARIZ
19 april	Leidend Team
24 mei	Leidend Team met bestuurlijk trio
14 juni	ISARIZ
21 juni	Leidend Team
5 juli	BOWA
6 september	Leidend Team met bestuurlijk trio
13 september	ISARIZ
11 oktober	Leidend Team
8 november	Managersoverleg
29 november	BOWA
6 december	Leidend Team
13 december	ISARIZ

Het Leidend Team overlegde op 7 december 2017 over...

... de verdere uitwerking van de onderwerpen die in het BOWA zijn besproken. Het Leidend Team heeft afgesproken dat de overdrachtsdocumenten van de themagroepen in één (pdf)document zullen worden samengevoegd.

Daarnaast is besproken dat alle themagroepen de ontwikkelingen omtrent de omgevingsvisie dienen te volgen, dat de overeenkomst branchestandaard wordt ondertekend, dat het zaak is dat alle gemeentebesturen tijdig besluiten over het handboek Onderhoud Oppervlaktewater.

En verder is er gesproken over de inhoud van het persbericht over de stresstest.

Wist u dat...

.... een gemiddeld
Nederlands riool
20 millimeter neerslag
kan verwerken?

Colofon

Eindredactie:
Saskia Holthuijsen
saskia.holthuijsen@waternet.nl

Tekstredactie:
Barbara Gerritsen
Waternet

Vormgeving en lay-out:
Marjan Schermerhorn
Waternet

Nieuwsbrief BOWA nr. 3

Gemeentelijke samenwerking in de regio AGV

Nieuwsbrief van het Bestuurlijk Overleg Water AGV-Gebied BOWA Nr. 3, maart 2018

Van de programma- manager.....

Wateen verrassing!

De BOWA-leden wensten een extra BOWA! Ja, vóór de wis-seling van wethouders (na de verkiezingen 21 maart) even tevreden met elkaar terugkij-ken, de successen benoemen en afsluiten. De behaalde suc-cessen zijn bijvoorbeeld het Handboek Onderhoud Oppervlaktewater en het vaststellen van een gezamenlijk over-drachtsdocument.

Ook vertelden we elkaar over het nut, de kracht en de nood-zaak van de samenwerking in het BOWA. De opmaat voor het volgende BOWA in juli, waarin we met de nieuwe wet-houders vast weer volgende stappen gaan zetten!

Zo hoop ik dat we ambities kunnen formuleren, die ons houvast geven voor de ko-mende periode en die zullen leiden tot interessante nieuwe gezamenlijke trajecten.

Het Leidend Team sprak over...

...de monitor op 11 januari 2018

en constateerde dat het lastig is de resultaten van de monitor te analyseren en vervolgens te herleiden naar concrete actie-punten. Gelukkig was Rob Visser van Aquame bij de bespreking aanwezig en heeft op basis van zijn analyse per themagroep een aantal actiepunten geformuleerd. Het Leidend Team heeft afgesproken dat iedere themagroep in 2018 minimaal één ac-tiepunt oppakt en daarmee aan de slag gaat.

...de drie onderwerpen op 25 januari 2018

- het concept overdrachtsdocument
- de stand van zaken van de themagroepen
- het financieel verslag van het BOWA over 2017

...en aansluitend met de bestuurders over

het BOWA van 29 november 2017 en de omgevingsvisie.

De managers in het managersoverleg zijn op 8 februari 2018 bijgepraat over...

de stand van zaken met betrekking tot de branchestandaard, de monitor, het Handboek Onderhoud Oppervlaktewater, de stresstest en de minor van studenten van de Hogeschool van Amsterdam.

Tenslotte is de betrokkenheid van de managers bij het BOWA besproken. Het bleek dat de aanwezige managers het overleg als interessant en waardevol ervaren. Zij zijn er voorstander van het overleg (tweemaal per jaar) te handhaven.

Uit het extra BOWA met een feestelijk tintje (7 maart 2018)

Het extra BOWA werd uiteraard aan het water gehouden en wel in het gemeentehuis van Uithoorn. Vanwege het aftreden van de heer De Groene was de heer Boland, wethouder van de gemeente Gooise Meren, eenmalig voorzitter van dit BOWA.

Het Handboek Onderhoud Oppervlaktewater

In de extra BOWA-vergadering van 7 maart vierden we de realisatie van het Handboek Onderhoud Oppervlaktewater. De trek- kers van de werkgroep van het Handboek, Ronald van Buuren (DUO+) en Martijn van Vliet (Waternet/AGV) vertelden in een interactieve sessie over het tweejarige proces, dat heeft geleid tot de totstandkoming. De kern van het Handboek is het ant- woord op de vraag "Wie doet Wat?".

Alle pijlen GROEN

Daarbij bevat het Handboek afspraken die bijdragen aan ef- fectiviteit en efficiëntie van het onderhoud en procesaf- spraken ten aanzien van de ontwikkeling van nieuwe waterinfrastructuur.

Hiermee draagt het Handboek bij aan de maatschappelijk laag- ste kosten. De wethouders van iedere gemeente (of bij afwe- zigheid de vertegenwoordigers) hebben (met een gekleurde pijl op een overzichtskaart van het AGV-gebied) aangegeven of hun gemeente akkoord gaat met de werkwijze volgens het Hand- boek. En jawel, alle colleges en het Dagelijks Bestuur van AGV hebben ingestemd, dus alle pijlen werden **GROEN**.

De heren Kruiswijk en Bouma (respectievelijk wethouder in Uithoorn en DB-lid AGV) gaven een korte toelichting op het Handboek vanuit hun perspectief. Hoe vanuit "onduidelijkheid en discussie" over het onderhoud van oppervlaktewater vanaf nu zal worden gewerkt vanuit "duidelijkheid en gezamenlijk ver- antwoordelijkheidsgevoel".

Alle samenwerkende partijen zullen in een gezamenlijk persber- richt communiceren over de succesvolle samenwerking die tot dit Handboek heeft geleid.

Het onderwerp werd afgesloten met de overhandiging van het Handboek aan de heren Bouma en Kruiswijk, de initiatiefnemers vanuit het BOWA.

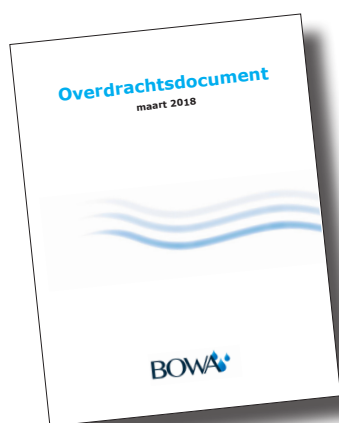
Overhandiging van het Handboek

Het concept overdrachtsdocument

Het tweede onderwerp op de agenda: het overdrachtsdocument ten behoeve van de opvolgende wethouders na de verkiezingen van 21 maart. Een korte film met foto's uit eerdere BOWA's en bekende plaatjes uit de themagroepen gaven een beknopt overzicht. De aanwezigen waren zeer te spreken over het document. Ze gaan het beslist gebruiken bij de overdracht aan hun opvolgers na de verkiezingen. Het BOWA heeft het overdrachtsdocument dan ook vastgesteld.

Tot besluit sprak de heer Boland uit dat in het BOWA op een unieke en praktische manier wordt samengewerkt en dat, wanneer deze lijn wordt vastgehouden, het BOWA in de volgende periode volgens hem opnieuw een succes wordt.

BOWA 7 maart gemeentehuis Uithoorn

Wist u dat...

... op de vraag "Welke boodschap wilt u meegeven aan ambtenaren, uw opvolger of aan de gemeente c.q. waterschap bij het werken met dit Handboek?"

enkel positieve reacties op Post-its zijn geschreven, met de strekking dat het Handboek een mooi voorbeeld is van goede samenwerking!

En laten we het Handboek vooral toepassen, delen met collega's en het gebruik ervan evalueren!

Samenstelling Leidend Team

Per maart 2018 is de samenstelling van het LT gewijzigd vanwege het vertrek van Dick van Marsbergen (gemeente Hilversum) en de komst van Ton Poot (gemeente De Ronde Venen).

Het Leidend Team bestaat nu dus uit:
 Nico Altorf - voorzitter (Amstelveen)
 Lucas Groeneveld (Wijdmeren)
 Saskia Holthuijsen - programmamanager
 Henk van der Linden (PWN)
 Ron Kaptijn (Diemen)
 Ton Poot (De Ronde Venen)
 Ruud Zethof (Huizen)

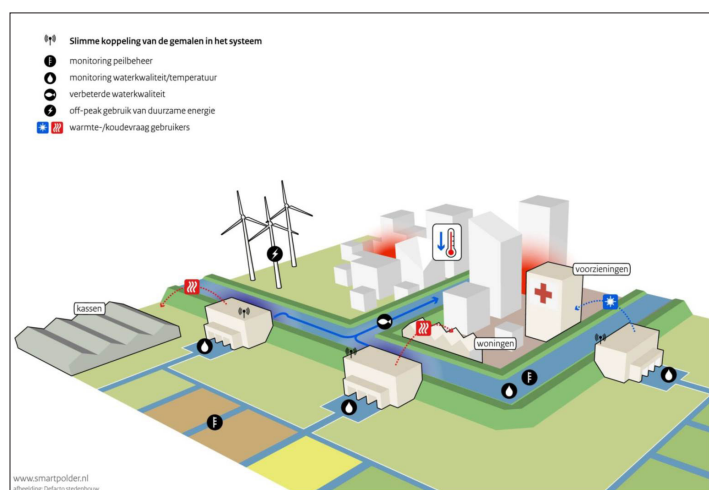
Kansenkaart energie uit oppervlaktewater

De themagroep Duurzaamheid gaat binnenkort over tot opdrachtverstrekking aan IF Technology voor het opstellen van een Kansenkaart "Energie uit oppervlaktewater". In het BOWA van 29 november 2017 is akkoord gegeven voor het vervaardigen van de kaart.

Inhoud en doel in het kort

Thermische energie uit oppervlaktewater vormt een bron van hernieuwbare energie waarmee forse energiebesparing en CO₂-reductie kan worden gerealiseerd. Naast energie uit oppervlaktewater is het ook mogelijk om energie te winnen uit gemalen. Het landelijk economisch potentieel van thermische energie uit oppervlaktewater bedraagt 12% van onze warmtevraag, ofwel 1 miljoen woningequivalenten.

De themagroep Duurzaamheid ziet de Kansenkaart als een belangrijke bouwsteen voor de energietransitie en als bijdrage vanuit onze sector (het riool-en waterbeheer) aan deze energietransitie.

De Smart polder

Agenda 2018

29 maart	ISARIZ
19 april	Leidend Team
24 mei	Leidend Team met bestuurlijk trio
14 juni	SARIZ
21 juni	Leidend Team
5 juli	BOWA
6 september	Leidend Team met bestuurlijk trio
13 september	ISARIZ
11 oktober	Leidend Team
8 november	Managersoverleg
29 november	BOWA
6 december	Leidend Team
13 december	ISARIZ

Wist u dat...

...onze themagroep Klimaatadaptatie vanuit het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) ondersteuning krijgt bij het maken van vervolgstappen in het proces?

...de bij het extra BOWA aanwezige wethouders zijn geïnterviewd en gefilmd?

...de film aan de nieuwe wethouders wordt getoond op het BOWA van 5 juli 2018?

...we met de BOWAfilm en video's helemaal meegaan met de trends?

... we volop aan de gang zijn met de branchestandaard van Rioned? De kennisscans zijn uitgevoerd en besproken, eind maart volgen de competentiesessies!

Colofon

Eindredactie:

Saskia Holthuijsen

saskia.holthuijsen@waternet.nl

Tekstredactie:

Barbara Gerritsen

Waternet

Vormgeving en lay-out:

Marjan Schermerhorn

Waternet

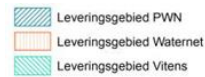
Kennismaking met de drinkwatervoorziening

De Drinkwatervoorziening in het BOWA-gebied

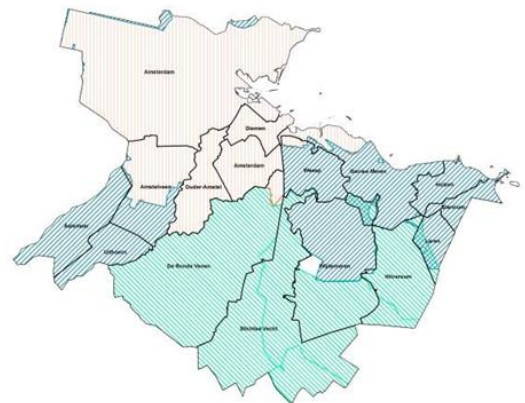
In het BOWA-gebied zorgen drie drinkwaterbedrijven dat er dagelijks vers, gezond en ruim voldoende drinkwater uit de kraan komt. PWN, Vitens en Waternet hebben elk een eigen voorzieningsgebied. In de meeste gemeenten is er een drinkwaterbedrijf actief, soms twee.

Belangrijk om te weten is dat:

- Drinkwaterbedrijven voor 100% in eigendom zijn van Nederlandse gemeenten en provincies.
- De kwaliteit van het geleverde drinkwater én de leveringszekerheid hoofd aandachtspunten zijn, vanwege hun belang voor de volksgezondheid.
- Overheden zoals gemeenten, een zorgplicht hebben voor de drinkwatervoorziening.

In de dagelijkse praktijk betekent dit dat gemeenten en drinkwaterbedrijven nauw samenwerken bij de aanleg, het beheer en het onderhoud van drinkwaterbronnen en waterleidingstelsels. Bronnen en leidingen zijn immers van vitale betekenis voor drinkwatervoorziening aan bewoners, bedrijfsleven en brandweer. In het samenspel tussen gemeenten en de drinkwaterbedrijven streven we graag naar een hoge doelmatigheid, zodat de kosten voor de inwoners van gemeenten laag blijven.

Bronbescherming

In Noord Holland is het drinkwater afkomstig van 7 bronnen (IJsselmeer, Rijn, Bethunepolder en de grondwaterwinningen in Laren, Laarderhoogt, Huizen en Loosdrecht). De BOWA-regio maakt hier onderdeel van uit. Deze bronnen worden goed beschermd door beheerders van de openbare ruimte, zodat de bronwaterkwaliteit gewaarborgd is. De bronnen zijn van vitaal belang voor de drinkwatervoorziening in het BOWA-gebied en tot ver daarbuiten. Ruim 50 gemeenten zijn afhankelijk van deze bronnen.

Intensieve zuiveringen

In het BOWA-gebied is het drinkwater afkomstig van oppervlaktewater en van grondwater. Met name het oppervlaktewater moet sterk gereinigd worden. Hiervoor hebben we de beschikking over 7 geavanceerde Noord-Hollandse zuiveringen en uitgebreide duingebieden. Door een slim samenspel tussen duinen, zuiveringen, voorraadbunkers en 9 pompstations zorgen we ervoor dat het drinkwater op topkwaliteit gebracht wordt. Wist u dat we in Nederland het beste leidingwater van de wereld bereiden?

Leidingtracés

Het geproduceerde drinkwater brengen we via een omvangrijk stelsel van transport- en distributieleidingen op de plaats van bestemming. Vers bereid drinkwater komt gemiddeld al na twee dagen lekker koel bij de klanten uit de kraan. De rol van beheerders openbare ruimte is hiervoor cruciaal. Waterleidingen liggen immers nagenoeg volledig in de ondergrondse openbare ruimte, welke door gemeenten en andere overheden worden beheerd. Zij stellen de tracés voor alle ondergrondse infra ter beschikking en hebben hierin een regierol. De komende jaren is hier veel te doen, als gevolg van veranderingen bij de inrichting van de openbare ruimte. De Energietransitie, Klimaatadaptatie en vervangingsopgaven van oude infrastructuur vragen om een nieuwe visie op de ondergrondse inrichting. Op sommige locaties is er nagenoeg geen plaats meer in de ondergrond. Ook wordt het

drinkwater op termijn bedreigd door hogere temperaturen als gevolg van klimaat en nieuw aan te leggen warmtestelsels.

Drinkwaterweetjes

Tot slot delen we nog graag enkele drinkwaterweetjes met u:

- Het gemiddeld drinkwaterverbruik is ca. 50.000 liter/persoon/jaar. Dat is ongeveer 1 volle regenton/persoon/dag.
- De gemiddelde drinkwater rekening is ca. 180 euro/jaar/gezin (exclusief belastingen)
- Drinkwatertarieven worden voor ca. 80% door vaste kosten bepaald
- Koud drinkwater moet onder 25 graden Celsius uit de kraan komen, zodat legionella geen kans krijgt
- Water- en energieverbruik gaan vaak samen. Ca. 65% van het drinkwater wordt in huishoudens verwarmd om te kunnen (af)wassen, douchen, baden, koken etc.
- Drinkwaterleidingen kunnen wel tot 100 jaar mee.

Onderlinge samenwerking drinkwaterbedrijven.

In Nederland zijn 10 drinkwaterbedrijven actief. Dit is het resultaat van vele fusies en overnames in de laatste decennia. De huidige drinkwaterbedrijven werken op tal van fronten samen: zij maken vaak gebruik van dezelfde bronnen en transportleidingen, delen kennis en informatie, doen aan gezamenlijk inkoop of gezamenlijk afzet van reststoffen. Maar ook onderzoekprogramma's, back-up voorzieningen of nooddrinkwatervoorzieningen worden collectief opgepakt. Zo zorgen we voor een doelmatige en leveringszekere drinkwatervoorziening. De drinkwaterbedrijven staan ook klaar om samen met gemeenten en waterschappen nieuwe uitdagingen als klimaatadaptatie, energietransitie en stedelijk programmeren op te pakken.

Informatieblad zorgplicht Drinkwater

Zorgplicht Drinkwater

Wat betekent dit voor u?

Inleiding

Houdt u zich bezig met beleid op het terrein van ruimtelijke ordening, water of milieu? Dan heeft u ook een verantwoordelijkheid voor de invulling van de zorgplicht drinkwater! Deze zorgplicht, die is opgenomen in de Drinkwaterwet, geldt voor alle overheden die direct of indirect betrokken zijn bij bescherming van drinkwater (Figuur 1).

Wat kunt u doen om aan de zorgplicht drinkwater invulling te geven? In dit informatieblad vindt u voorbeelden, handvatten en handelingsopties om in uw werk invulling te geven aan de zorgplicht drinkwater. Aan het eind van dit informatieblad is achtergrondinformatie opgenomen over beleid- en regelgeving over drinkwater en de zorgplicht. De zorgplicht drinkwater geldt zowel voor de bescherming van bronnen van drinkwater als voor de infrastructuur.

Hoe kunt u de zorgplicht invullen?

De Drinkwaterwet legt bewust niet precies vast wat bij de zorgplicht van de verschillende partijen wordt verwacht. Overheden kunnen zelf kiezen op welke manier zij invulling geven aan de zorgplicht voor drinkwaterbronnen en voor de drinkwaterinfrastructuur. Er kunnen verschillende instrumenten voor gebruikt worden. De meer klassieke instrumenten, zoals regels en de uitwerking daarvan in vergunningsvoorschriften, lijken op het eerste gezicht gemakkelijker te hanteren omdat er getoetst kan worden aan concrete voorschriften, maar zijn beperkt tot die situaties waarvoor regels zijn opgenomen. De zorgplicht is bedoeld als uitgangspunt bij het formuleren van beleid maar ook voor die situaties waarbij regels ontbreken.

De zorgplicht krijgt vorm en inhoud door expliciet afwegingen te maken en gemotiveerd te kiezen voor een meer of

minder vergaande invulling. Die afweging kan plaatsvinden in de ruimtelijke ordening, het waterbeheer, in het milieu- en landbouwbeleid en het beleid voor stoffen en producten. Overheden (landelijk, regionaal en lokaal) hebben vooral met het ruimtelijk instrumentarium veel mogelijkheden om invulling te geven aan de zorgplicht. De structuurvisie¹, het bestemmingsplan, vergunningverlening en handhaving bieden opeenvolgend uitwerking en uitvoering van beleid waarin de regionale overheden zijn afweging kan motiveren en de zorgplicht kan concretiseren. Algemeen geldt dat hoe eerder in de beleidscyclus de zorgplicht handen en voeten krijgt, hoe beter de uitwerking en uitvoering van het beleid ook daadwerkelijk te kunnen gerealiseerd kan worden. Er is kortom veel beoordelingsvrijheid over de toepassing ervan in een concrete situatie. Dit is gedaan om maatwerk mogelijk te maken.

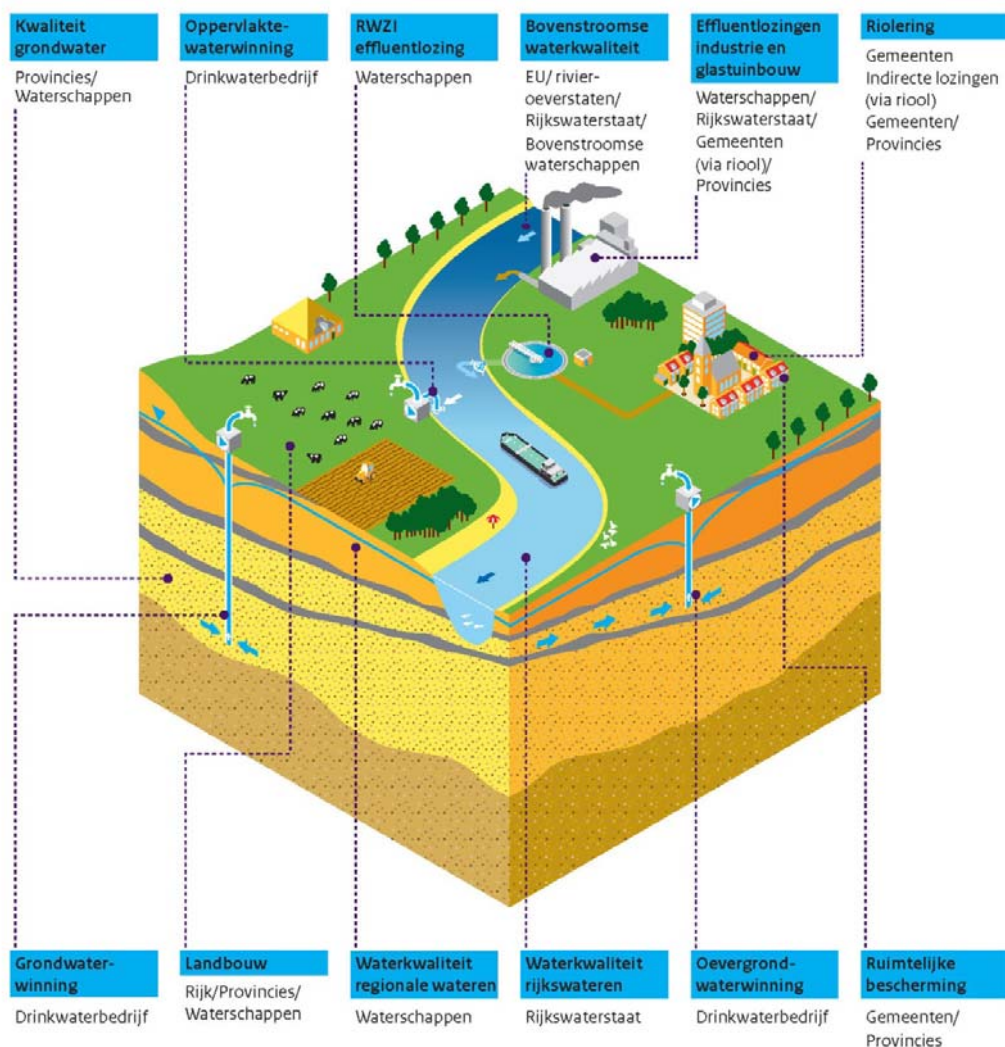
Leeswijzer

De informatie in dit document is gebundeld per fase in de beleidscyclus, zodat u eenvoudig die onderdelen kunt vinden die voor u relevant zijn. Onderscheid is gemaakt in de volgende fasen:

- Beleidsvoorbereiding
- Beleidsformulering
- Uitvoering
- Evaluatie

Aan het eind van dit informatieblad is achtergrondinformatie opgenomen over beleid- en regelgeving over drinkwater en de zorgplicht.

¹ In dit informatieblad wordt uitgegaan van de huidige formele naamgeving van plannen in het omgevingsbeleid. Met de komst van de Omgevingswet zal deze naamgeving veranderen. Op dit moment werken veel overheden al met de nieuwe naamgeving, zoals omgevingsvisie en omgevingsplan.

Figuur 1 Actoren in het waterkwaliteitsbeheer in Nederland.

Beleidsvoorbereiding

In de beleidsontwikkelingsfase worden de uitgangspunten van het ruimtelijk, milieu en waterbeleid geformuleerd door de verantwoordelijke overheid. De beleidsuitgangspunten worden vervolgens uitgewerkt en verankerd in een structuur- of omgevingsvisie. Lagere overheden moeten hier rekening mee houden bij het opstellen van onder andere beheer- en bestemmingsplannen en verordeningen.

Om de rol van de zorgplicht goed te kunnen realiseren is het belangrijk dat een duurzame

veiligstelling van de drinkwatervoorziening expliciet deel uitmaakt van de uitgangspunten van het omgevingsbeleid. In de visie en plannen moet worden aangegeven hoe daar vorm aan gegeven wordt. Bij toetsing hieraan bijvoorbeeld voor vergunningverlening, kan hier alleen gemotiveerd van worden afgeweken. Hiermee is er een kader waaraan initiatieven van derden, vergunningaanvragen en feitelijk handelen van overheden en derden kunnen worden getoetst. Het ontbreken van een dergelijk kader betekent niet dat er niet getoetst hoeft te worden aan de zorgplicht, maar in dat geval is het minder duidelijk waar

bijvoorbeeld een vergunningverlener het initiatief aan moet toetsen.

Instrumenten

- Structuur/omgevingsvisie

Voorbeeld: Opstellen structuur- of omgevingsvisie, provincie Overijssel

Voor de fysieke leefomgeving beschrijft de Omgevingsvisie Overijssel 2017 inhoudelijk wat Provinciale Staten (PS) op dit moment van provinciaal belang vinden. De leidraad is dat die publieke belangen van provinciaal belang zijn, die op provinciaal niveau het meest effectief te beïnvloeden zijn. De provinciale kerntaken zijn hierbij richtinggevend (zie ook www.ipo.nl).

Een betrouwbare drinkwatervoorziening (kwaliteit en kwantiteit) is expliciet benoemd als provinciaal belang (paragraaf 4.2. Omgevingsvisie) ([link](#)). Daarmee heeft PS de zorgplicht direct onderdeel gemaakt van beleid en uitvoering. Relevant voor de vertaling naar beleidskeuzen en uitvoering is het Uitvoeringsmodel Omgevingsvisie Overijssel (hoofdstuk 6). In dit uitvoeringsmodel staan de drie stappen *of, waar en hoe* centraal. Bij een initiatief voor bijvoorbeeld woningbouw, een nieuwe bedrijfslocatie, toeristisch-recreatieve voorzieningen of natuurontwikkeling kun je aan de hand van deze drie stappen bepalen *of* een initiatief binnen de geschetste visie voor Overijssel mogelijk is, *waar* het past en *hoe* het uitgevoerd kan worden.

Per provinciaal belang zijn duidelijke kaders opgesteld voor wat kan en wat niet. Deze kaders zijn per provinciaal belang vervolgens in Hoofdstuk 7 (generieke/ gebiedsspecifieke beleidskeuzes) en in detail in hoofdstuk 10 uitgewerkt. Vervolgens zijn waar noodzakelijk in de Omgevingsverordening regels opgenomen om doorwerking naar onder andere het bestemmingsplan en de omgevingsvergunning te borgen.

Beleidsformulering

De beleidsuitgangspunten uit een structuur- of omgevingsvisie worden in de beleidsformuleringsfase vertaald in beleid en

regels. Dit wordt gedaan door rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven.

De preventieladder uit de Beleidsnota Drinkwater (Figuur 2) biedt een kader om de beleidsuitgangspunten te vertalen naar concreet beleid ([link](#)). De preventieladder is bedoeld om een betere afweging mogelijk te maken van te nemen maatregelen bij de bescherming van bronnen, hiermee wordt stapsgewijs tot een keuze van maatregelen gekomen. . Aan het eind van dit informatieblad is nadere informatie opgenomen over de verschillende stappen in de preventieladder.

Figuur 2 Preventieladder, Beleidsnota Drinkwater.

Instrumenten:

- Provinciale verordening
- Water(beheer)plan
- Bestemmingsplan
- Gebiedsdossier drinkwaterwinning
- Rioleringsplan
- Saneringsplan

Voorbeeld: Afkoppelen regenwater

Met het veranderende klimaat komen er steeds meer en steeds heviger regenbuien voor. Daardoor kan het riool overbelast raken. Veel gemeenten zijn daarom bezig met het afkoppelen van regenwater van het rioolstelsel. Hierdoor kan echter ook vervuiling mee de bodem in gaan. Dit is binnen grondwaterbeschermingsgebieden niet gewenst. Bij het formuleren van gemeentelijk

waterbeleid moeten gemeenten dus in het kader van de zorgplicht drinkwater rekening houden met de gevolgen van afkoppelen van hemelwater voor drinkwaterwinningen.

Door met het drinkwaterbedrijf de gevolgen in kaart te brengen en zoveel als mogelijk te kwantificeren kunnen partijen gezamenlijk beoordelen wat de meest optimale maatregelen zijn om risico's te voorkomen en wie deze maatregelen zou kunnen nemen. De preventieladder uit de Beleidsnota Drinkwater kan hierbij als leidraad worden gebruikt. De besluitvorming over maatregelen blijft bij het daartoe bevoegde gezag.

Uitvoering

In de uitvoeringsfase wordt beleid uitgevoerd, bijvoorbeeld om bepaalde knelpunten op te heffen. In de uitvoeringsfase worden ook initiatieven van derden getoetst aan het beleid door de overheid, bijvoorbeeld een aanvraag voor een lozing of een omgevingsvergunning.

De Watertoets is het instrument waarmee waterbelangen expliciet worden meegewogen in ruimtelijke plannen. Het is een proces dat de initiatiefnemer van een ruimtelijk plan en de waterbeheerders met elkaar in gesprek brengt. De bescherming van de waterkwaliteit met het oog op drinkwaterwinning is een integraal onderdeel van de Watertoets, maar wordt in de praktijk nog niet altijd zo toegepast. Vaak wordt alleen getoetst op kwantitatieve aspecten. Met de komende Omgevingswet wordt het belang van de Watertoets iets versterkt. Er moet dan in ruimtelijke plannen namelijk ook inhoudelijk rekening worden gehouden met de gevolgen voor het beheer van watersystemen (kwantiteit én kwaliteit).

Instrumenten:

- Vergunningverlening (o.a. omgevingsvergunning, waterwetvergunning)
- Watertoets
- Maatregelen Gebiedsdossier drinkwaterwinning
- Handhaving en toezicht

Voorbeeld: Omgevingsvergunning

Een evenemententerrein wil uitbreiden en komt daarmee binnen het intrekgebied van een winning te liggen. De gemeente moet de aanvraag van de uitbreiding beoordelen in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Alleen het grondwaterbeschermingsgebied is opgenomen in de provinciale milieu-verordening. De contouren van het intrekgebied liggen daar net buiten. Ook voor het grondwaterbeschermingsgebied zelf biedt de provinciale omgevingsverordening geen duidelijke regels over of deze activiteit is toegestaan. Uit de provinciale omgevingsvisie blijkt wel dat er groot belang wordt gehecht aan duurzame bescherming van de drinkwatervoorziening conform de zorgplicht.

De gemeente gaat daarom in gesprek met het drinkwaterbedrijf, de provincie en de initiatiefnemer. Gezamenlijk bekijken zij onder welke voorwaarden de uitbreiding kan plaatsvinden of dat er gezocht moet worden naar een alternatief. De gemeente neemt uiteindelijk een besluit over de aanvraag, waarin het drinkwaterbelang als een zwaarwegend openbaar belang is meegewogen.

Voorbeeld: renovatie winkelcentrum en verleggen drinkwaterinfrastructuur

Voor de renovatie van een winkelcentrum moeten drinkwaterleidingen worden verlegd. Door vroegtijdig overleg tussen het drinkwaterbedrijf, de gemeente en de ontwikkelaar, kunnen de kosten van verlegging zo beperkt mogelijk worden gehouden en kunnen kansen worden benut, zoals koeling van het winkelcentrum met koude van de drinkwaterleiding.

Voorbeeld: waterwetvergunning

Een chemisch bedrijf vraagt een waterwetvergunning aan voor een lozing aan bij het waterschap. De lozing valt niet onder algemene regels op grond van de Waterwet. De lozing is afkomstig van een complex chemisch proces waarbij resten van een mix aan stoffen aanwezig zijn. Voor sommige van deze stoffen zijn geen normen beschikbaar en is onbekend wat de risico's zijn. Benedenstrooms van de lozing ligt een oppervlaktewaterwinning voor drinkwater.

Het waterschap zal met de betrokken partijen (bedrijf en drinkwaterbedrijf) de situatie in beeld moeten brengen. De waterbeheerder toetst met de ABM (Algemene BeoordelingsMethodiek) en het Handboek immissietoets of een vergunning kan worden verleend. Eventueel kunnen specifieke voorschriften in de vergunning worden opgenomen. Deze voorschriften maken vervolgens ook handhaving mogelijk (zie ook hieronder). Voor de risico's voor een innamepunt voor de drinkwaterproductie benedenstrooms wordt een handreiking opgesteld. Daarmee krijgt de zorgplicht drinkwater een concretere invulling.

Voorbeeld: Handhaven omgevingsbeleid

Handhavers van gemeenten en waterschappen geven aan dat de zorgplicht moeilijk handhaafbaar is omdat er geen concrete normen of regels zijn waaraan getoetst kan worden. Dit betekent dat overheden zowel in de planvorming als vergunningverlening aandacht moeten besteden aan de handhaafbaarheid van de zorgplicht, bijvoorbeeld door in hun plannen concreet te beschrijven wat zij verstaan onder een duurzame veiligstelling van de drinkwatervoorziening in hun gebied.

In de handhavingsstrategieën van gemeenten en waterschappen kan vervolgens uitgewerkt worden op welke manier toezicht gehouden wordt en waar prioriteiten aan worden gegeven. Bijvoorbeeld door extra controles uit te voeren bij bedrijven met een lozingsvergunning die een groter risico vormen voor drinkwaterwinning of door een gebiedsgerichte meetcampagne op te zetten

om afstromend en infiltrerend hemelwater van bedrijfsterreinen te controleren.

Evaluatie

De voortgang en het effect van de beleidsinzet wordt in de evaluatiefase gemonitord. De informatie die hiermee verkregen wordt, wordt gebruikt om de volgende 'ronde' van de beleidscyclus te voeden.

Instrumenten:

- Monitoring waterkwaliteit
- Beleidsrapportages
- Gebiedsdossiers drinkwaterwinningen (voortgang)

Aan de slag

Zoals uit de tekst in dit informatieblad is gebleken zijn er verschillende manieren waarmee invulling gegeven kan worden aan de Zorgplicht drinkwater. Dit kan door de zorgplicht op te nemen in beleid en plannen, maar het zit ook in handelen en gedrag. Elke overheid moet en kan zelf haar keuzes maken.

De gepresenteerde praktijkvoorbeelden kunnen ter inspiratie worden gebruikt. Maar het zal nodig zijn om voor de eigen situatie tot een concrete invulling en nadere uitwerking op maat te komen.

Meer informatie

Handboek Water ([link](#))

Handboek Immissietoets ([link](#))

Drinkwaterwet ([link](#))

Protocol gebiedsdossiers (Helpdesk Water)

Een overzicht van taken, verantwoordelijkheden en instrumenten is opgenomen in Tabel S.1 in het RIVM-rapport Naar een brede zorgplicht voor drinkwaterbronnen ([link](#)).

Handboek Omgevingswet voor een duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening (Vewin, mei 2017)

Colofon

Dit is een uitgave van het RIVM in opdracht van Vewin en het ministerie van Infrastructuur en Milieu.

Dit informatieblad is tot stand gekomen onder begeleiding van een commissie met vertegenwoordigers van provincies, Rijkswaterstaat, waterschappen, gemeenten (agendalid), het ministerie van IenM en Vewin en is mede gebaseerd op een enquête onder

gemeenten, waterschappen, provincies, Rijkswaterstaat en drinkwaterbedrijven en een aantal interviews met de betrokken partijen.

Nadere informatie

Zorgplicht drinkwater

De Drinkwaterwet legt bij overheden de zorg neer voor een duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening (artikel 2). Voor drinkwaterbedrijven zelf staat in de Drinkwaterwet (artikel 3) dat zij moeten zorgen voor een voldoende en duurzame uitvoering van de drinkwatervoorziening.

Zorgplicht in de Drinkwaterwet

Artikel 2

1. Bestuursorganen dragen zorg voor de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening.
2. Bij de uitoefening van bevoegdheden en toepassing van wettelijke voorschriften door bestuursorganen geldt de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening als een dwingende reden van groot openbaar belang.

Artikel 3

De zorg, overeenkomstig deze wet en de daarop berustende bepalingen, voor een voldoende en duurzame uitvoering van de openbare drinkwatervoorziening binnen een distributiegebied berust bij de eigenaar van het drinkwaterbedrijf die bevoegd en, overeenkomstig artikel 8 van de Drinkwaterwet, verplicht is tot levering van drinkwater in dat gebied.

De zorgplicht voor overheden houdt in dat zij bij de uitoefening van hun bevoegdheden het drinkwaterbelang zwaar moeten laten meewegen en daarmee een bijdrage leveren aan het veiligstellen van de openbare drinkwatervoorziening. De duurzame veiligstelling van de drinkwatervoorziening is aangemerkt als een “dwingende reden van groot openbaar belang”. Dit betekent dat in de bestuurlijke afweging een groot belang moet worden toegekend aan de duurzame veiligstelling van de drinkwatervoorziening, vergelijkbaar met het belang om overstromingen te voorkomen en natuurgebieden te beschermen. De zorgplicht is ruim omschreven, de wet legt bewust niet precies vast wat van de verschillende partijen wordt verwacht; er is veel beoordelingsvrijheid over de toepassing

ervan in een concrete situatie. Dit is gedaan om maatwerk mogelijk te maken.

De zorgplicht voor drinkwater beperkt zich niet tot de bescherming van drinkwaterbronnen, maar gaat ook over de infrastructuur die nodig is voor drinkwater. In ruimtelijke ontwikkelingen moet rekening gehouden worden met de veiligstelling van ondergrondse leidingen en gevolgen van de ontwikkeling daarvoor. Door het drinkwaterbedrijf al bij de planvorming, dus vroegtijdig, te betrekken, kan bijvoorbeeld voorkomen worden dat een uitbreiding van een stal bovenop een transportleiding komt. Door de stal een paar meter verderop te bouwen worden grote kosten voor het verleggen van de leiding voorkomen.

Om de zorgplicht zo goed mogelijk te laten werken, is het van belang dat overheden en drinkwaterbedrijven zich bij hun handelen bewust zijn van de strekking van de zorgplicht en de mogelijkheden die dit biedt om het belang van de drinkwatervoorziening te beschermen. Dit geldt zowel aan de voorkant, bij het opstellen van bijvoorbeeld omgevingsplannen, als aan de achterkant, bij uitvoering en handhaving. De zorgplicht is belangrijk voor juist die activiteiten of initiatieven waarvoor géén specifieke regels of vergunningsvoorschriften zijn geformuleerd vanuit het oogpunt van de drinkwatervoorziening. Zodoende kan worden geborgd dat in het beleid voldoende aandacht en gewicht wordt geschonken aan risico's die met activiteiten of initiatieven samenhangen. De zorgplicht is dus enerzijds bedoeld als ‘paraplu’, bij nieuwe beleidsplannen wordt vooraf gezorgd dat risico's worden voorkomen. Anderzijds is het een ‘vangnet’ om in te kunnen grijpen bij situaties, waarvoor expliciete regels ontbreken, maar die wel een risico kunnen vormen voor de veiligstelling van de drinkwatervoorziening.

Doorwerking naar andere beleidsterreinen

Veel maatregelen die nodig zijn om drinkwaterbronnen of -infrastructuur te

beschermen, behoren tot andere beleidsterreinen dan de Drinkwaterwet, bijvoorbeeld ruimtelijke ordening, water, milieu, landbouw, of beleid voor stoffen en producten.

De zorgplicht krijgt dus vorm en inhoud via afwegingen in deze kaders, bijvoorbeeld via omgevingsvisies, omgevingsplannen, in provinciale verordeningen, in vergunningverlening en handhaving en bij het maken van afwegingen over nieuwe ontwikkelingen rondom winningen.

Preventieladder

De preventieladder uit de Beleidsnota Drinkwater is bedoeld om afwegingen in het ruimtelijk beleid bij winningen te ondersteunen.

Alhoewel deze preventieladder momenteel nog verder wordt uitgewerkt, geeft de Beleidsnota Drinkwater wel al de principes ervan, met de volgende getrapte afweging:

1. Voorkomen dat verontreinigingen of risico's ontstaan (preventie);
2. Voorkomen dat verontreinigingen in het milieu terechtkomen en zich daar kunnen verspreiden (aankpak aan de bron);
3. Voorkomen dat milieuverontreinigingen de innamepunten bij drinkwaterbronnen bereiken (beheersen, interceptie);
4. Verontreiniging eruit halen (extra zuivering), bijmengen van water van elders, stopzetten of realloceren van winningen. Indien mogelijk: deze extra zuivering op termijn weer af bouwen door in te blijven zetten op adequate maatregelen eerder in de keten.

Hoe verhoudt deze zorgplicht zich tot andere zorgplichten?

In de Omgevingswet is opgenomen dat bestuursorganen rekening moeten houden met het duurzaam veiligstellen van de openbare drinkwatervoorziening, in samenhang met andere relevante onderdelen en aspecten van de fysieke leefomgeving. Naast de zorgplicht voor een duurzame veiligstelling van de drinkwatervoorziening zijn er ook andere zorgplichten in het omgevingsrecht. Zo hebben gemeenten een zorgplicht voor de inzameling en het transport

van stedelijk afvalwater, beheer van hemelwater en grondwater, en kennen de Wet bodembescherming en de Wet milieubeheer ook zorgplichten.

Een zorgplicht kan zich richten tot bestuursorganen en tot bedrijven en particulieren. De zorgplicht voor bedrijven en particulieren is een instrument om hun handelen te reguleren in situaties waar geen specifieke regels of voorschriften zijn geformuleerd. Een voorbeeld hiervan is de aanpak van wateroverlast op particulier terrein. Een ander voorbeeld is de particuliere zorgplicht om bodemverontreiniging te voorkomen, en –wanneer die zich toch voordoet – de gevolgen ervan te beperken en/of ongedaan te maken.

De zorgplicht uit de Drinkwaterwet richt zich specifiek op bestuursorganen (Artikel 2 Drinkwaterwet) en drinkwaterbedrijven (Artikel 3 Drinkwaterwet).

Beleid en regelgeving drinkwater

Het Nederlandse waterbeleid en de Nederlandse waterregelgeving worden sterk bepaald door Europese regels. Voor drinkwater en drinkwaterbronnen zijn dit de Kaderrichtlijn Water, de Grondwaterrichtlijn en de Drinkwaterrichtlijn. Daarnaast zijn er richtlijnen die gericht zijn op het beperken van emissies naar grond- en oppervlaktewater, zoals de Gewasbeschermingsmiddelenrichtlijn, de Nitraatrichtlijn en de Richtlijn Industriële emissies.

In Nederland zijn de Kaderrichtlijn Water en de Drinkwaterrichtlijn geïmplementeerd in de Waterwet, de Wet milieubeheer, de Wet Ruimtelijke Ordening, de Drinkwaterwet en de Beleidsnota Drinkwater. Momenteel vinden de voorbereidingen plaats om een groot aantal omgevingsgerichte wetten te bundelen in één Omgevingswet. De Drinkwaterwet blijft wel als aparte wet bestaan.

De Waterwet bevat regels voor vergunningverlening, voor de onttrekking zelf, maar ook voor emissies zoals directe lozingen op het oppervlaktewater (zie ook Handboek Water). In de Wet milieubeheer staan uitgangspunten

voor de bescherming van (grond)waterwinningen, regels ten aanzien van indirecte lozingen op het riool en kwaliteitseisen voor bronnen voor drinkwater (Besluit Kwaliteitseisen Monitoring Water, BKMW). Daarnaast geldt de Wet bodembescherming bij de aanpak van bodemverontreinigingen.

Uitgangspunt bij de bescherming van drinkwaterbronnen is dat de kwaliteit zodanig moet zijn, dat er met eenvoudige technieken drinkwater van kan worden geproduceerd.

Beschermingsgebieden

Voor de bescherming van *grondwaterwinningen* kunnen provincies beschermingszones aanwijzen. In de praktijk is dit voor bijna alle winningen gedaan. Er zijn verschillende zones in gebruik met verschillende doelen:

- Het waterwingebied:
Dit is het gebied direct rondom de winning, vaak in eigendom van het drinkwaterbedrijf. De bodempassage binnen deze zone zorgt voor de microbiologische veiligheid van het drinkwater.
- Het grondwaterbeschermingsgebied, ook wel de 25-jaarszone genoemd:
Het doel van deze zone is het voorkomen van verontreiniging. Binnen het gebied gelden beperkingen voor (sommige) activiteiten. De provincie bepaalt welke activiteiten dit zijn.
- Het intrekgebied: voor (zeer kwetsbare) gebieden is soms een ruimer gebied aangewezen. De mate waarin hier beperkingen gelden, verschilt per provincie.
- De boringsvrije zone: voor winningen die beschermd worden door een afsluitende kleilaag kan een boringsvrije zone worden ingesteld: binnen deze zone mogen geen boringen worden uitgevoerd. Hierdoor is bijvoorbeeld Warmte-Koude-Opslag onder die kleilaag niet mogelijk.

Voor *oppervlaktewaterwinningen* zijn beschermingszones opgenomen in het beheerplan rijkswateren en in sommige

regionale waterplannen. De beschermingszones in rijkswateren zijn met name gericht op preventie- en beheersing van calamiteiten en niet op het voorkomen van verontreiniging. Om verontreiniging te voorkomen moeten de effecten van lozingen bovenstrooms van het innamepunt worden beoordeeld. Bij vergunningverlening wordt daarvoor gebruik gemaakt van de Immissietoets.

Drinkwaterbronnen in Nederland

Welke bronnen voor drinkwater zijn er?

In Nederland wordt drinkwater geproduceerd uit grondwater, oevergrondwater en oppervlaktewater. Twee derde van het drinkwater is afkomstig van grondwater, één derde van oppervlaktewater. Oevergrondwater is een bijzondere vorm van grondwaterwinning: rivierwater infiltreert in de bodem en wordt enkele tientallen meters verder langs de rivier als grondwater weer opgepompt. Dit heeft een positief effect op de waterkwaliteit (afvlakking van piekconcentraties en afbraak van sommige stoffen en van micro-organismen).

Figuur 3 Typen winningen voor drinkwater in Nederland.

Grondwater wordt vooral ingezet als bron voor drinkwater in het midden en oosten van Nederland (zie ook figuur 3). Het is een aantrekkelijke bron omdat de kwaliteit constant is en er tijdens de bodempassage al een natuurlijke zuivering plaatsvindt. De keuze voor grond- of oppervlaktewater wordt vaak bepaald door de vraag waar drinkwater nodig is en welke bron er beschikbaar is. Uitgangspunt is dat de schoonst beschikbare bron wordt gebruikt, daarmee is er een algemene voorkeur voor het gebruik van grondwater.

Er zijn in Nederland ruim 200 winningen, daarvan zijn 9 oppervlaktewaterwinningen en 9 oevergrondwaterwinningen.

Welke activiteiten kunnen van invloed zijn op de drinkwaterwinning?

Binnen het intrekgebied van een *grondwaterwinning* kunnen uiteenlopende activiteiten en gebeurtenissen de kwaliteit ervan negatief beïnvloeden:

- Landbouwactiviteiten (o.a. mest, bestrijdingsmiddelen);
- Handelingen door bedrijven die leiden tot lekkage van verontreinigingen naar de bodem;
- Oude al aanwezige bodemverontreinigingen;
- Lekkende riolering;
- Infiltrerend oppervlaktewater beïnvloed door onder andere overstorten of lozingen;
- Ondergrondse activiteiten zoals warmte-koudeopslag;
- Afspoeling van (spoor)wegen;
- Toestroming van zout grondwater;
- Dumpen van (drugs)afval.

Door infiltratie van regenwater of oppervlaktewater in de ondergrond kunnen ongewenste stoffen het grondwater bereiken. Vooral ondiepe grondwaterwinningen die niet of maar gedeeltelijk beschermd zijn door een ondergrondse afsluitende kleilaag zijn hier kwetsbaar voor.

Verontreinigingen kunnen lokaal, door een specifieke activiteit, of meer verspreid in het

grondwater terecht komen. Negatieve effecten van handelingen en activiteiten op en in de bodem zijn vaak pas na lange tijd zichtbaar in de winning en kunnen dan niet meer worden teruggedraaid of tegengegaan.

Ongeveer de helft van de grondwaterwinningen is momenteel beïnvloed door menselijk handelen, zoals landbouw, riolering, industrie en oude bodemverontreinigingen (zie figuur 4). Dit betekent dat voor deze winningen drinkwaterbedrijven extra inspanningen moeten doen om goed drinkwater te maken.

Oppervlaktewaterwinningen worden door vergelijkbare activiteiten beïnvloed. Toch zijn er ook verschillen:

- De invloed van menselijk handelen op de kwaliteit van het oppervlaktewater is veel directer dan bij grondwater. Alle oppervlaktewaterwinningen hebben hier in meer of mindere mate mee te maken.
- Het gebied dat van invloed is op de waterkwaliteit is veel groter, namelijk het gehele bovenstroomse deel van het stroomgebied. Dit maakt het moeilijker om te achterhalen waar een verontreiniging vandaan komt en deze aan te pakken.
- Vaak is er meer verdunning in de rivier, maar zijn de geloosde hoeveelheden ook groter, bijvoorbeeld bij industriële lozingen.
- De effecten van verontreiniging zijn sneller merkbaar bij de winning. Deze is daardoor kwetsbaarder voor calamiteiten.
- Nieuwe, opkomende stoffen waar vaak (nog) geen normen voor zijn vormen snel een bedreiging voor de kwaliteit. Het gaat dan bijv. om industriële stoffen of geneesmiddelen.
- De effecten van verontreiniging verdwijnen ook sneller bij de winning. Als het verontreinigde water voorbij is gestroomd, kan weer water worden ingenomen.
- Verzilting van oppervlaktewater door zeespiegelstijging ingrepen in het watersysteem.

Figuur 4 Aanwezigheid van actuele en/of mogelijke probleemstoffen winningen drinkwater (RIVM rapport 270005001/2014).

Wie is bij de bescherming betrokken?

Het Rijk, de provincie, de gemeente, de waterbeheerder (waterschap en/of Rijkswaterstaat) en het drinkwaterbedrijf zelf zijn direct betrokken bij de bescherming van drinkwaterbronnen en -infrastructuur. Elke partij heeft hierin een eigen verantwoordelijkheid. Om het beschermingsbeleid effectief te laten werken is inzet van alle partijen noodzakelijk.

Daarnaast kunnen andere partijen, bijvoorbeeld bewoners en bedrijven, de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater positief en negatief beïnvloeden (zie ook Figuur 1). Door bewust om te gaan met gewasbeschermingsmiddelen kan bijvoorbeeld voorkomen worden dat het water vervuild raakt. Het is daarom belangrijk dat bekend is dat er een winning in de buurt is en wat dit betekent voor het uitvoeren van activiteiten in dit gebied. De grenzen van grondwaterbeschermingsgebieden zijn aangegeven door bordjes langs de in- en uitgaande wegen.

Gebiedsdossiers

Gebiedsdossiers bieden ondersteuning bij de invulling van de zorgplicht. In een gebiedsdossier werken alle partijen samen die zijn betrokken bij de bescherming van een winning. Gezamenlijk wordt een analyse gemaakt van de problemen en risico's bij een winning en worden afspraken gemaakt over uit te voeren beschermingsmaatregelen.

Door regionale verschillen in het watersysteem en de invloed van lokale activiteiten en omstandigheden, is er in aanvulling op algemene regels behoefte aan maatwerk om aan de gestelde doelen en normen te kunnen voldoen. Met het gebiedsdossier kunnen deze regionale aspecten worden meegenomen. De maatwerkoplossingen die hieruit voortkomen, zijn vooral gebaseerd op vrijwilligheid, samenwerking en vertrouwen. Het succes van deze werkwijze wordt vooral bepaald door de bereidheid van de betrokken partijen om hieraan mee te werken en de maatregelen te verankeren in provinciale en regionale beleidsplannen en verordeningen.

Uitvoeringsprogramma's met maatregelen op basis van de gebiedsdossiers worden bestuurlijk bekrachtigd en maatregelen kunnen worden opgenomen in beleidsplannen en – programma's.